

Univerzita Palackého v Olomouci

Filosofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Bakalářská diplomová práce

Stanovy politických stran v České republice

Tomáš Měchura

Olomouc 2018

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Vlček

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci zpracoval sám, a to na základě pramenů uvedených v oddíle zvaný Literatura.

V Olomouci dne 2. 5. 2018

..... Tomáš Měchura

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Ondřeji Vlčkovi za odborné vedení práce, které mi pomohlo tuto práci zkompletovat. Děkuji také všem politickým subjektům, které mi poskytly požadované dokumenty nezbytné k vypracování této bakalářské práce. Na závěr patří velké poděkování mým rodičům, přítelkyni a přátelům za podporu při studiu a tvorbě potřebného zázemí.

Obsah

Úvod.....	6
1. Metodologie práce.....	7
2. Koncept politických stran.....	14
2. 1. Definice politických stran.....	14
2. 2. 1. Minimální definice politické strany	14
2. 2. 2. Obecná teorie politické strany	15
2. 3. Funkce politických stran.....	15
2. 4. Typologie politických stran	16
2. 5. Institucionalizace politických stran	17
2. 6. Politické strany v právním řádu České republiky.....	18
2. 6. 1. Politická strana nebo hnutí.....	19
2. 6. 2. Zákon o politických stranách	20
2. 6. 3. Účel sdružování v politických stranách a hnutích a jejich vznik.....	20
2. 6. 4. Zánik a pozastavení činnosti.....	22
2. 6. 5. Stanovy	23
2. 6. 6. Stanovy politických stran.....	25
3. Stanovy politických stran	28
3. 1. Hnutí ANO 2011	28
3. 1. 1. Stanovy ANO 2011	28
3. 1. 2. Morální Kodex Hnutí ANO 2011	32
3. 1. 3. Morální kodex z roku 2017.....	33
3. 2. TOP 09.....	33
3. 2. 1. Stanovy TOP 09.....	34
3. 3. SPO.....	37
3. 3. 1. Stanovy SPO	38
Srovnání	42
Závěr	50
Literatura.....	56

Seznam použitých zkratk

KO *krajská organizace*

LZPS *listina základních práv a svobod*

MO *místní organizace*

NSS *Nejvyšší správní soud*

zákon o pol. stranách *zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.*

SPO *Strana práv občanů*

Ústava *Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky*

Úvod

Stanovy politických stran jsou základním ustanovujícím dokumentem všech politických stran při jejich registraci. Požadavek na formulaci elementárních vztahů a organizace v politické straně je důležitým aspektem pro fungování demokratického systému. Základní forma a struktura stanov je pevně stanovena zákonem o politických stranách. Obsah této formy však každá strana naplňuje individuálně a konečné znění se mezi stranami značně odlišuje. Tyto odlišnosti nám pomáhají pochopit rozdíly mezi politickými stranami a zároveň přibližují pohled na stranu samotnou. Každý občan má k takovému dokumentu ze zákona otevřený přístup, a proto se může sám přesvědčit, zda strana dodržuje svoje stanovy. S postupným vývojem politických stran se vyvíjí i jejich stanovy, aby reagovaly na změny, ať již politické nebo společenské. Politické strany i pro tyto účely svolávají svoje stranické sněmy, kde si odhlasují novou podobu stanov a reorganizaci vztahů ve straně.

Obsah práce se snaží postihnout výčet vybraných aspektů ve stanovách zvolených politických subjektů a jejich reakci na současnou politickou a společenskou situaci, které se odrážejí v organizaci politické strany nebo hnutí. Impulzem pro vypracování této práce byly události spojené právě se změnou vnitřních předpisů v jedné ze stran, která byla vybrána pro účel této práce. V lednu 2017 si na svém sněmu Hnutí ANO 2011 rozhodlo hlasy svých delegátů změnu svých politických stanov. Ohlasy, které následovaly v odborném, ale i ve veřejném prostoru popisovaly tuto změnu jako značně kontroverzní. V práci se soustředím zejména na tři politické strany a hnutí, které vznikly z politologického hlediska v době nedávné a dalo by se o nich mluvit jako o stranách, které ještě nejsou zdaleka etablované. Status relativně mladých politických subjektů nám v textu práce bude pozitivně nakloněn, jelikož pomůže přiblížit, s jakými organizačními specifiky tyto strany vstupují do politiky bez dlouhodobějšího vývoje. Kromě Hnutí ANO 2011, které již bylo zmíněno, si přiblížíme vnitřní fungování TOP 09 a Strany práv občanů. Pro potřeby práce bylo důležité shromáždit písemné podklady, které většinou nejsou lehce dostupné. Po kontaktování příslušných kanceláří politických stran se však podařilo drtivou většinu získat nebo si z nich udělat poznámky. U každé strany tak lze srovnat alespoň čtyři obměněny stanov, které jsou zásadní pro prezentaci vývoje těchto stran. Dalším neméně důležitým zdrojem pro práci je samotný zákon o politických stranách, který bohatě ve svém komentáři shrnul Jan Kysela a Marián Kokeš nebo Stanislav Pšenička. Právní předpis,

který se věnuje politickým stranám, zavádí samotný institut stanov, a proto se stal důležitým zdrojem čerpání informací. Samotné téma politických stanov je v literatuře z části opomíjenou oblastí. Ve většině prací se stanovy využívají spíše k doplnění komplexnějších teorií, jako v případě teorie institucionalizace stran od Angela Panebianca v knize *Political parties: organization and power*. V českém prostředí nebyl ucelený text na toto téma zatím zaznamenán. Pozornost českých autorů se věnovala zejména otázce členství zavedených stran, kterou se zabývá například Lukáš Linek v textu *České strany a jejich členové. K postupné proměně charakteru členství*. Kromě skromného počtu článků se stanovám nedostalo tolik pozornosti. I proto se práce zaměří právě na tuto oblast, abychom přiblížili fungování českých politických stran.

1. Metodologie práce

Téma této bakalářské práce je rozděleno do dvou částí, které se věnují popisu zvoleného tématu. První část práce je částí teoretickou a nastiňuje problematiku uchopení definice politické strany, teoretické základy o typologii politických stran a právní předpisy, které se politické straně věnují. Zejména část věnující se ukotvení politických stran v právním systému České republiky nám přiblíží potřebný úvod do oblasti, na kterou je práce zaměřena. Druhá a empirická část, rozebírá politické stanovy zainteresovaných stran a aplikuje na ně teoretické koncepty vytyčené v první části práce. Stanovy jsou rozděleny do vybraných kategorií a shrnuty do celkového rámce za všechna období, kdy byly pozměněny. K Hnutí ANO 2011 je navíc přidán také morální kodex, který je pro bližší spojitost se stanovami neméně důležitý. Poznatky, které následně práce vyvodí, budou uvedeny ve srovnání, které bude prezentovat výsledek empirické komparace nejen vytyčených stanov, ale i stanovených hypotéz. Pro účel práce jsou vybrány stanovy tří politických subjektů, které figurují ve stranickém systému České republiky, jsou to strany TOP 09, SPO a Hnutí ANO 2011. Do výběru je kromě kritéria splňujícího status politické strany zahrnuta i novost politického subjektu. Zvoleny byly tedy politické subjekty, které svým vznikem odpovídají podobnému období. Strany a hnutí odpovídají své podobě rovněž nepočtetnou členskou základnou, která se pohybuje spíše v řádech několika tisíců členů¹. Ještě do parlamentních voleb v roce 2010 byl český stranický systém charakteristický svojí stabilitou a stálostí čtyř

¹ Podle údajů z roku 2016 uvedených zástupci stran, měly strany TOP 09 (3 148 členů), SPO (asi 2500 členů) a hnutí ANO (2777 členů). (denik.cz)

politických stran, které měly do té doby neotřesitelnou pozici. Volby do Parlamentu České republiky v roce 2010 a následně v roce 2013 však tento ustálený systém proměnily. Dvě hlavní strany výrazně ztratily svou podporu a další stabilní strana z tohoto pevného uskupení zmizela na jedno období úplně². Tento proces byl způsoben vznikem nových politických subjektů, které zasáhly do voleb v tomto období. Text práce se věnuje právě těmto novým politickým uskupením, a proto si klade za důležité přiblížit teoretický základ k problematice vzniku nových politických stran. (Hanley 2011: 115–116)

Definice nové politické strany je v mnoha ohledech problematická z pohledu různorodosti určení základních společných prvků. Podle některých starších autorů je dostatečné rozdělení starých a nových stran určeno fází, kdy se strany podílejí na formování stranického systému, ucházely se o volený úřad a nekandidovaly v alianci nebo pod jiným jménem. (Harmel 1985: 406) Další definice připojovaly k pojmu „nová strana“ pouze subjekty, které poprvé soutěžily v celostátních volbách společně s podobným aspektem vyloučení volební aliance nebo změny názvu. (Hug 2001: 13–14) Práce přiblíží typologii nových stran podle Allana Sikka v textu Sean Hanleyho, který vytvořil čtyři kategorie apelů nových stran a následně je rozděluje do dvojrozměrné osy. Kategorie jsou rozděleny podle původu a role, do které se nové politické subjekty profilují: *mluvčí* se snaží reprezentovat opomíjené zájmy, *očisťovatelé* propagují autentičtější a zásadovější formy stranických tradic, *proroci* přinášejí opravdu nová ideologická témata a *projekt novosti*, který přináší plán očištění politického života, boj proti korupci. Není to strana antisystémová, ale schází jí tradiční ideologie nebo volba klientely. (Hanley 2011: 118–119) Původ politických stran v kategorii novosti je rozdělen na strany, které soutěží ve volbách poprvé, strany odštěpené od zavedených stran a zavedené malé strany, které se již účastnily voleb, ale nezískaly dostatečnou podporu hlasů. (Hanley 2011: 120–121) Do kategorie očisťovatele lze zařadit stranu TOP 09, která nabízí kombinaci liberální a konzervativní politiky v reformované podobě. Apely strany se vztahovaly hlavně na kvalitu vlády, finanční odpovědnost a výrazný proevropský přístup. V souboji se zavedenými stranami se prezentovala jako subjekt, který není součástí moci, ale zároveň se profilovala jako hlavní strana proudu,

² Výsledek voleb do Parlamentu České republiky v roce 2010: ČSSD 22,08 %, ODS 20,22 %, TOP 09 16,70 %, KSČM 11,27 %, Věci veřejné 10,88 %. Neúspěšná byla strana KDU-ČSL, která s 4,39 % nepřekročila kvórum 5 % nutné ke vstupu do sněmovny. (volby.cz)

který reprezentovala. Strana svou proklamací nabízela skutečnou formu liberálního konzervatismu a chtěla napravit selhání stran předešlých. Vyzývala také k finanční odpovědnosti, která v době hospodářské krize v České republice vrcholila a odsuzovala finanční politiku dosavadních stran. TOP 09 vznikla odštěpením stranických elit od strany KDU-ČSL. Jak poukazuje Hanley, polická zkušenost je v případě politické strany důležitější než pojem novosti. Hnutí ANO 2011 splňuje hodnoty odpovídající kategorii projektu novosti, který svým nedefinovaným ideologickým ukotvením bojuje proti etablovaným stranám. Doménou projektu novosti je značný apel na potřebnou změnu politiky, obnovou systému a vymezení se proti vládnoucí politice. Voliče více než program zaujaly osobnosti a představa, že toto politické Hnutí má největší šanci provést změny ve státě. Silně také rezonovalo téma boje proti korupci nebo přímé demokracie, kterou projekty novosti užívají. Hnutí nelze zařadit do kategorie odštěpené strany ani do kategorie malé strany, která se již voleb účastnila, ale zatím nezískala dostatečnou podporu. V kategorii původu tedy odpovídá straně, která prvně soutěžila ve volbách. Podobně jako Hnutí ANO 2011 je i Strana práv občanů (SPO) řazena do projektu novosti. Přestože SPO se profiluje jako levicová strana, klade důraz na změnu poměrů v politice. Bojuje proti silné pozici politických stran a klade důraz na prvky přímé demokracie, které mají omezit vliv politiků, příkladem je referendum. Propaguje také boj proti korupci a „aroganci moci“, která ponižuje občany při jednání s úřady. Podle Hanleyho Seana je v českém stranickém systému nejúspěšnější forma nové strany typu očišťovatel. Některé strany, podle jeho tvrzení, které mají odlišný apel, také inklinují k tomuto typu očišťovatelskému typu. Do tohoto vzorce zapadá i SPO, která se sice řadí do projektu novosti, ale strana není závislá jen na tomto apelu a přidává typické programové prvky levice. Na pomezí možných dvou kategorií můžeme řadit SPO i z hlediska původu. Strana vznikla z iniciativy bývalých elit ze strany ČSSD v čele s Milošem Zemanem. Nelze ji tedy pokládat za stranu zcela novou, ale do kategorie odštěpených stran také zcela nezapadá. (Hanley 2011: 124–128)

Je také důležité, aby za období své existence tyto strany a hnutí stanov aktualizovaly a měnily, jinak bychom neměli dostatek podkladů pro práci. V tomto případě si všechny zmíněné strany prošly vývojem, při kterém disponovaly alespoň čtyřmi podobami stanov, a proto je zde podkladů dostatek. Změny stanov se většinou datují do úseků v řádu celostátních stranických sjezdů, na kterých se nové stanov měnily. Například TOP 09, ale ve své první fázi vzniku měnila stanov několikrát v řádu měsíců. Změny ve stanovách však nedoznaly výrazného stupně a nejsou pro

práci tedy poškozující. Pro zjednodušení jsou tyto minimální změny vepsány komplexně za jedno dané období a nerozdělují tak proměny stanov na menší etapy. Při komparaci jednotlivých dokumentů jsou následně selektovány také oblasti, které práce zkoumá. Srovnání stanov jako celku by práci výrazně prodloužilo a proměnilo ve značně nepřehlednou. Jsou tedy vybrány u všech stanov společné segmenty, které jsou dostatečně postačující pro srovnání. Těmito články jsou zejména členství ve straně, vedení strany a nejnižší územní jednotka strany. V oblasti členství se text zaměří na vznik členství a práva a povinnosti člena politického subjektu. Komparace těchto článků přiblíží podmínky jednotlivých stran, které musí splnit uchazeči o vstup. Připojením částí práv a povinností člena vznikne ucelený obraz na tuto jednotku uvnitř strany. Pokud jde o vedení strany, cílem je v tomto případě statutární orgán reprezentovaný předsednictvem a předseda, resp. místopředseda strany. Záměrem práce je především výčet a srovnání pravomocí těchto nejvyšších stranických institucí a aplikace teoretického rámce na tyto instituce. Poslední část se věnuje základní územní jednotce každé strany nebo hnutí, v tomto případě místním organizacím. Stejně jako v předešlém bodě je záměr popsat a porovnat pravomoci těchto organizací a porovnat s naší hypotézou stanovenou níže. Pro přiblížení vybraných segmentů, kterým se práce věnuje, je také nasnadě krátké pojednání o jejich funkci a účelu.

Členství

Jelikož politické strany a hnutí jsou svým charakterem abstraktní právnickou osobou, naplňují její obsah osoby fyzické, resp. členové strany. V běžném životě politické strany není celkový počet členů důležitý. Celková kapacita členské základny se stává významnou při výběru členských příspěvků nebo pro demonstraci členské síly v místní či krajské organizaci, ze které se odvíjí zastoupení na vyšších úrovních strany. Členská základna a její počet se také využívá k podpoření vnější legitimacy strany. V českém prostředí, kde je o stranicí nižší zájem, je však tento aspekt spíše okrajovou záležitostí. (Linek 2004: 183) Členství ve straně je založeno na základě dobrovolnosti. Každý občan má právo svobodně do strany vstoupit a stejně tak svobodně ze strany vystoupit. Zákon³ připouští členství pouze v jednom politickém subjektu za splnění podmínky překročení věkové hranice 18 let. Otázku členství více konkretizuje vymezení ve vnitřních předpisech politických stran a hnutí, nebo také ve stanovách. V některých případech existují v rámci stran dva druhy členství: čestné a řádné. Institut

³ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích. Podrobněji níže.

čestného členství založilo časem několik politických stran v českém stranickém systému a vyjadřuje úctu k osobám, které jsou takto honorovány. Má však pouze formální a slavnostní charakter a ve většině případů z něj neplývají žádné práva ani povinnosti. Charakteristiku členství v člancích stanov se dělí na čtyři oblasti: podmínky členství, vznik členství, práv a povinnosti člena a zánik členství. Každá politická strana a hnutí upravují a rozšiřují tyto texty odlišným, pro ně vyhovujícím způsobem. Uvedené podmínky pouze nesmějí být v rozporu s právními předpisy. Podmínky členství se shodují u všech stran pouze ve věkové hranici 18 let, státním občanstvím v České republice a neexistence členství v jiné politické straně nebo hnutí. Kromě toho mohou strany vznést některé požadavky nad rámec. Po roce 1989 byla velmi běžnou podmínkou negativní lustrační osvědčení⁴. Vznik členství jednotlivé stanovy upravují rozdílně. Většinou se proces vzniku členství zahajuje podáním písemné přihlášky a následným schválením příslušným orgánem ve straně. Další podmínky si strany upravují individuálně podle svého mínění a potřeb. Mezi práva členů patří možnost účasti na schůzích orgánů strany. Nedílnou součástí členství je právo volit a být volen do funkcí. Členové ve straně se také mohou informovat o činnosti strany nebo navrhnout připomínky. Povinnosti se vztahují zejména na dodržování stranických předpisů, kterými se řídí každý člen. Stanovy také ukládají povinnost dodržovat a dbát rozhodnutí vyšších orgánů strany nebo platit členskou příspěvků ve stanovené výši. Oblast článků věnujících se zániku členství taxativně vymezuje, kdy a za jakých podmínek dochází k zániku členství. Ke zrušení členské činnosti může dojít dobrovolně i nedobrovolně. V prvním případě se člen rozhodne svobodně vystoupit z politického subjektu. Ve druhém případě se jedná o zrušení členství na základě rozhodnutí o vyloučení člena ze strany příslušným orgánem. (Šimíček 1999: 235–237)

Místní organizace

Zákon počítá s horizontálním a vertikálním rozdělením strany. Blíže však nspecifikuje úplný výčet organizačních jednotek, kterým musí strana či hnutí disponovat. Politické strany a hnutí v této oblasti respektují územní rozdělení státu a zakládají stranické organizace na tomto principu: organizace s působností celostátní, krajskou, oblastní a místní. (Kysela, Kokeš: 40–41) Místní organizace (MO) jsou

⁴ Osvědčení, zda lustrovaná osoba byla či nebyla v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 příslušníkem Sboru národní bezpečnosti nebo evidován v materiálech Státní bezpečnosti jako spolupracovník s režimem. (mvcr.cz)

základní jednotkou každé politické strany. Všechny politické strany se zaměřují dvěma směry: dovnitř (ke členům) a navenek (k veřejnosti). V případě kontaktu s veřejností, tedy s eventuálními voliči, jsou místní organizace ve většině případů hlavními články tohoto procesu. MO může mít různý rozsah dosahu a je na rozhodnutí strany, jak určí její hranice. Typické území vyčleněné MO odpovídá hranici obce nebo města. Ve větších městech jako například v Praze může být působnost MO vytyčena městskou částí nebo čtvrtí. Hlavní úlohou MO je vytvářet zázemí pro nábor nových členů do politických stran a hnutí a podílet se na lokálním politickém a společenském životu. Z toho důvodu je také potřeba, aby každá MO disponovala jistými pravomocemi na úkor strany. Stupeň autonomie MO v pravomocích určuje každá strana a hnutí ve svých stanovách, kde jsou popsány základní organizační struktury MO a její pravomoci. Nevyšším orgánem je zpravidla výroční sněm, schůze nebo sjezd, kde členové MO volí své vedení. Vedení MO se odvíjí od velikosti lokální organizace, může mít tedy jen předsedu a řadové členy, nebo vyšší počet osob ve statutárním orgánu, který řídí MO v období mezi konáním dalšího výročního zasedání. Další orgány se určují taxativně podle potřeb, nejčastěji se jedná o institut kontrolora nad hospodařením MO. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 65–72)

Vedení strany

Práce již výše zmínila, že organizace stran a hnutí počítá s vertikálním rozdělením moci. Zákon o pol. stranách opět předpokládá, že orgány budou ve stanovách popsány, přičemž jako povinné definuje statutární orgán, rozhodčí a revizní komisi. V textu práce je přiblíženo postavení předsednictva strany nebo hnutí, které reprezentuje statutární orgán. Předsednictvo řídí politickou stranu nebo hnutí v období do konání dalšího celostátního sněmu, sjezdu nebo kongresu⁵, který rozhoduje o organizaci ve straně a určuje její směřování. Stanovy určují rámec pravomocí svěřených předsednictvu a ukotvují postavení orgánu. Další jednotkou, která zahrnuje vedení strany a počítá se do naší zkoumané oblasti, je předseda, resp. místopředseda strany nebo hnutí. Předseda strany obvykle stojí v čele strany i předsednictva, reprezentuje stranu navenek a jedná jejím jménem. Podobně jako statutární orgán i předseda získává určité postavení a pravomoci mu svěřené dle schválených stanov.

⁵ Každá strana si vyhraňuje pojmenovat tuto akci různě (celostátní sjezd, sněm, kongres), jedná se však vždy o setkání delegátů z řad členské základny, kteří představují vrcholný orgán strany nebo hnutí a rozhodují o dalším směřování a organizace politického subjektu.

Některé strany vyměřují ve stanovách důležité postavení i případnému prvnímu místopředsedovi a řadovým místopředsedům, proto práce zahrnuje i tyto jednotky vedení a jejich možnou relevanci. Všechny zmíněné orgány volí na stanovené období celostátní sjezd delegátů strany, který je složen z členské základny. (Kysela, Kokeš 2017: 40–42)

Práce se věnuje procesům, které jsou spojené s organizací uvnitř strany. Teoretický základ vzešlých hypotéz je rozveden na základě teorií typologií stran Otty Kirchheimera, Richarda Maira a Petera Katze, které českému prostředí přiblížil ve svých textech Michal Klíma. Teorii institucionalizace od Angela Panebianca v kapitolách níže v textu se věnuje práce Jakuba Stauberu. Pro potřeby práce byly stanoveny tyto hypotézy.

1) Hypotéza, která se vztahuje k vedení strany, na základě textu Angela Panebianca stanovuje: *Vyšší podíl koncentrace moci omezuje institucionalizaci strany. (realita nekoresponduje s obsahem stanov)* Pokud institucionalizaci chápeme jako proces, ve kterém se stanovy shodují s reálným projevem stran, tak se strana či hnutí nebude uchýlovat k nestandardním projevům a krokům v rámci strany.

2) Otto Kirchheimer ve shodě s Peterem Mairem a Richardem Katzem a jejich teorie catch-all party, resp. kartelové vytvářejí východisko pro vznik další hypotézy: *Postavení členů v politické straně bude oslabeno, přičemž stanovy strany kladou větší nároky na uchazeče o členství.* Změna zaměření stran na voliče vede ke snížení propojení se členy strany. Členové mají omezený vliv na chod strany (podílení se na tvorbě programu strany, dílčí politické otázky)

3) *Lokální organizace jsou slabé/ silné, dominantní postavení si však zachovává vedení strany.* Poslední hypotéza, která se vztahuje k místním organizacím. Zakládá se na teoretickém konceptu o stranách kartelu od P. Maira a R. Katze. V tomto případě se zaměří práce na míru autonomie místní organice.

Z uvedených souvislostí a s přihlédnutím k problematice stanov, která bude rozebrána dále v práci, výzkumná otázka zní: *Jakým způsobem využívají politické strany svoje stanovy?*

2. Koncept politických stran

2. 1. Definice politických stran

Politické strany jsou základním aktérem politického procesu v době moderní liberální demokracie. Cílem politické strany je moc dobýt, udržet a následně ji vykonávat. Toto kritérium odlišuje politické strany od nátlakových skupin, které na moc působí, ale samy moc vykonávat nechtějí. (Fiala, Strmiska 2009: 14–15) Pojem politická strana se objevuje s četnými obměnami v mnoha politologických publikacích (Neumann 1956, Epstein 1967). První snahy vysvětlit pojem politická strana se značně lišily z důvodu různého dějinného a geografického vývoje. Novodobé politické strany získávají obecnější definici na přelomu 19. a 20. století. Max Weber popisuje politickou stranu jako *dobrovolně vytvořenou organizaci se společnými zájmy, s cílem propůjčit svým členům moc a možnost prosadit své vize a ambice*. (Weber 1998: 167) V průběhu 20. století se mnoho publikací snažilo rozšířit a zpřesnit tento pojem. Podle Raymonda Arona jsou politické strany *víceméně organizovaná dobrovolná seskupení, která vyvíjejí víceméně stálou činnost a ve jménu jistého pojetí obecného společenského zájmu se ucházejí o to, aby samy nebo v koalici držely funkce vlády*. (Aron 1993: 64) Tato již klasická Aronova definice odkazuje na časovou trvalost této organizace, jejímž hlavním cílem je ucházet se o moc a vykonávat obecné blaho. (Fiala, Strmiska 2009: 24)

2. 2. 1. Minimální definice politické strany

Najít univerzální definici politické strany se pokoušelo mnoho autorů. Předností minimální definice je její aplikovatelnost na všechny nebo téměř všechny politické strany. Pravděpodobně nejobsáhleji se definicí zabýval Giovanni Sartori. Sartori si uvědomoval různé nedostatky u jednotlivých definic, proto vytvořil svou známou „minimální“ definici politické strany. Charakterizoval tedy politickou stranu jako *politickou skupinu, jež se účastní voleb a jež je jejich prostřednictvím schopna své kandidáty umístit do veřejných úřadů*. (Sartori 2005: 73) Nevýhoda takového přístupu se však může často projevit při pomnutí veškerých výjimečných charakteristik stran. Autor tak může přesáhnout obecnost a nepřichází s žádným kritériem, které odlišuje politickou stranu od jiných politických subjektů. Příkladem takového případu může být definice Rainera-Olafa Schultzeho, který politickou stranu chápe jako *skupinu stejně smýšlejících občanů, jejichž cílem je prosazení společných politických představ*. (Schulze R. citován in Fiala, Strmiska 29) Konstrukce minimální definice politických stran tak nenaplnuje svoji snahu stát se obecnou definicí. (Fiala, Strmiska 2009:29)

2. 2. 2. **Obecná teorie politické strany**

Definice pojmu politické strany může přinést řadu úskalí. Fiala a Strmiska ve své knize o politických stranách zmiňují možnost definice politických stran podle příkladu německých politologů. Ve Spolkové republice Německo je od roku 1967 právně definována politická strana a němečtí autoři tuto definici často přejímají. (Fiala, Strmiska 2009: 39) Český právní řád legální definici politické strany neobsahuje. Právní subjektivita je u nás stranám přiznána po jejich registraci do rejstříku politických stran. Přes absenci této definice je oblast působení, vzniku a zániku politických stran dostatečně vymezena, aby bylo možné stranu identifikovat. Tento problém je zde tedy přenechán judikatuře. Pro účely naší práce můžeme tedy využít rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (NSS) a definovat si politickou stranu naší obecnou teorií. NSS konstatoval, že *politické strany představují státem privilegované korporace soukromého práva, nezbytné v reprezentativní formě vlády, jejichž základní funkcí je vytvářet svorník mezi státem a společností tím, že aktivizují a zapojují občany do správy veřejných záležitostí.* (rozsudek NSS ze dne 6. 4. 2005, čj: Pst 2/2003 – 69 dostupné nssoud.cz) NSS se v tomto případě ztotožňuje s předním německým konstitucionalistou Konradem Hessem, jenž zformuloval tzv. statusovou teorii politických stran, která se stala právně uznávanou evropskou doktrínou. (iudictum.cz) Naše přejatá definice stranu popisuje jako organizaci s právní subjektivitou, se specifickým politickým cílem, která sdružuje osoby za účelem podílení se na moci. Privilegované postavení si vytvářejí v tomto případě registrací strany na Ministerstvu vnitra.

2. 3. **Funkce politických stran**

Politické strany vznikají, aby plnily svou nezastupitelnou funkci v nejrůznějších politických systémech. Budeme-li sledovat, jaké politické funkce strany vykonávají, můžeme vidět obecné příčiny jejich existence. Nabídka funkcí politických stran, jež jednotliví autoři předkládají, je poměrně široká. Problém nejrůznějších katalogů funkcí stran spočívá především v tom, že většina autorů nedostatečně odlišuje typy jednotlivých funkcí. Zmiňme tedy alespoň tu nejznámější od Klause von Beymeho z 80. let. Beyme redukoval funkce stran na čtyři základní:

- a) funkce vymezení cílů strany (ideologická a programová),
- b) funkce artikulace a agregace společenských zájmů,
- c) funkce mobilizace a socializace občanů v systému,
- d) funkce vytváření elit a rekrutování vlády. (Fiala, Strmiska 2009: 69)

V souvislosti se změnami v politických systémech vznikaly úvahy, jak se zároveň proměňují i funkce stran. Beyme v roce 1997 ověřoval platnost svého funkčního katalogu z roku 1982. Přes všechny změny zůstaly základní funkce stejné. Dospěl k závěru, že funkce jsou totožné, jen jsou ovlivněny proměnou politických systémů a proměnou stran. Funkce určení cílů se změnila na více pragmatickou, dále oslabila funkce agregace a artikulace zájmů, výrazně opadla mobilizační a sociální funkce. Do zvláštního postavení se podle Beymeho dostala funkce rekrutování politického personálu. Přes všechny tyto změny se autor katalogu domnívá, že funkce se zásadně nezměnily a politické strany jsou stále schopné dostát těmto funkcím. (Fiala, Strmiska 2009: 70–71)

2. 4. Typologie politických stran

Typologie politických stran patří mezi nejpoužívanější část stranicko-politického výzkumu. Strany lze třídit podle mnoha aspektů. Pro naši práci je důležité zmínit typologii na základě organizační struktury, tedy strana univerzální a kartelová. (Fiala, Strmiska 2009: 76–78) V této souvislosti si přiblížíme typologii Otty Kirchheimera o tzv. catch-all party nebo také všelidové straně (univerzální). Kirchheimer v 60. letech 20. století představil univerzální stranu jako nový model transformace strany především v západní Evropě. Univerzální strana vznikla reakcí na větší flexibilitu voličů, kteří přestávali být ideologicky vázaní a přistupovali k politice individuálně. Partikulární přestali hrát zásadní roli a jednotlivci již nepotřebovali skupinovou sociální ochranu. Nový typ strany se tedy přestal vázat na určitý společenský sektor. Politické strany snižovaly ideologické a hlavně organizační limity, které mohly odradit potencionální uchazeče o členství ve straně. Široká proměna ve společnosti donutila politické strany více se otevřít. Vítězství v nejbližších volbách se stalo prvořadým cílem, a proto se strany uchylovaly k formování konsenzuálních priorit napříč společnostmi. Ve své práci charakterizoval pět hlavních bodů těchto stran. První se odkazuje k omezení ideologické zátěže strany, které měla přivést ke straně širší voličskou základnu a souvisí s obdobím deideologizace v 60. letech minulého století. Zbývající body odrážejí organizační změny uvnitř politických stran, které se transformovaly pro tyto potřeby. Opouštění snahy politických stran organizovat masové voličské základny vedlo k oddálení politiky od běžného života občanů. Medializace kampaní a dotace od státu vedly k centralizaci politických kampaní a dominanci v nich získalo vedení strany. Interní moc tak přecházela do nejužšího vedení strany a vliv členů na chod strany se postupně omezil.

Hypotetická podpora z voličské strany uspokojovala stranu více než jejich silná identifikace se stranou. Dalším charakterem byla změna zaměření strany. Vedení začalo více řešit problémy celospolečenské než partikulární. (Klíma 1996: 225–229)

Stranu kartelového typu představili ve své teorii Peter Mair a Richard Katz, kteří se snažili popsat charakteristiku proměny politických stran v moderních demokraciích. Svou prací navazují na Kirchheimerovo dílo o univerzálních stranách a rozšiřují typologii o nový druh politické strany. Autoři ve své práci popisují proces oddalování strany od občanské společnosti a propojování strany se státem. Podobný vývoj je typický jak pro strany univerzální, tak i pro strany kartelu. Organizované členství, reprezentace partikulárních zájmů a napojení na voliče se pro stranu jeví jako přítěž. Politický subjekt ztrácí vnitřní zdroje, které udržují činnost strany a nalézá oporu ve státních příspěvcích na chod strany a prostor ve veřejnoprávních médiích. Strany si samy rozhodují o způsobu přerozdělení těchto prostředků. Tyto nástroje umožňují přežít ve stranickém systému, i když mají omezený vnitřní potenciál. Mair a Katz popisují organizační strukturu jako *stratarchickou*. Kartelová strana je ve své organizační struktuře decentralizována a jednotlivé úrovně mají relativní autonomii. Nejvyšší orgán má však stále dominantní určující funkci. Členové strany získávají více možností participovat na aktivitách strany bez nutných zprostředkujících článků. S oslabováním členské základny však klesá její možnost zasahovat do řízení strany a lokální organizace ve zprostředkovatelské funkci tedy oslabily. Sehrávají úlohu bližšího kontaktu s elektorátem a řadovými členy, plní však stále důležitou roli v lokální politice. Vrcholné postavení si udržuje vedení strany. Ve vedení obsazují posty spíše manažeři, strana tak působí spíše jako organizace profesionálů než strana občanů. (Klíma 1996: 4–11)

2. 5. Institucionalizace politických stran

Proces institucionalizace popisuje transformaci organizace, která má postradatelný a pomíjivý charakter, v instituci vyznačující se snahou o vlastní zachování. Samuel P. Huntington popisuje institucionalizaci jako *proces, jímž organizace a postupy získávají hodnotu a stabilitu*. (Huntington 1968: 12) V práci si přiblížíme dílo Angela Panebianca, který poukazuje, že politické strany nejsou statické objekty, ale dynamicky se vyvíjejí v reakci na okolní prostředí. Ve svých analytických nástrojích využívá i teorii institucionalizace, kterou spojuje s genetickým modelem, jenž se skládá ze tří částí. První představuje původ a rozvoj organizace, přičemž poukazuje

na dva způsoby vzniku: shora vedená *teritoriální penetrace*, kdy strana formuje svoji organizaci z centra a proniká postupně do periferií. Opačný postup prezentuje *teritoriální difuze*, která prezentuje vznik organizace zdola sloučením různých lokálních uskupení jednou elitou a následným průnikem do celonárodní úrovně. (Stauber 2015: 135) Další kritérium představuje původ legitimacy nebo přítomnost *sponzorské instituce*. Organizace může svoji konstrukci vybudovat pomocí vlastních zdrojů a elit, bez přítomnosti vnějších zdrojů, jedná se tedy o legitimitu interní. Na druhém konci stojí tzv. legitimita externí, která může způsobit vznik nepřímé loajality ve straně. Vnější původ sponzorské instituce vede členy organizace právě k větší loajalitě na tento zdroj legitimacy. Třetí část genetického modelu se odráží v působení charismatického lídra v počátečním období organizace. Panebianco uvádí, že charismatický lídr se objevuje v počátcích téměř každé politické strany, existují však případy, kdy je politický subjekt čistě prostředkem k prosazování postojů spojených právě s osobou tohoto lídra. (Mejstřík 2013: 288) V následné analýze institucionalizace aplikuje dvě měřítka: stupeň autonomie a systémovosti. Autonomií se rozumí postoj strany k vnějším vlivům. Strana je autonomní, pokud dokáže kontrolovat vzájemné procesy mezi stranou a okolím. Rozměr systémovosti se váže k fungování strany uvnitř. Panebianco předestírá pět znaků rozsahu institucionalizace: rozvoj centrální mimoparlamentní organizace, homogenitu organizačních struktur na stejné úrovni, zdroje financování, vztahy s přidruženými organizacemi a stupeň shody mezi stanovami strany a reálným rozdělením moci. (Panebianco 1988: 58) Autor průběh institucionalizace chápe jako proces, kdy organizace časem ztrácí svůj charakter nástroje a vytváří vlastní hodnoty. Cíle takové organizace jsou pak neoddelitelné a neodlišitelné. Samotná existence strany se tak stane prioritou členů. (Panebianco 1988:53)

2. 6. Politické strany v právním řádu České republiky

Politické strany jsou v České republice zahrnuty v několika právních dokumentech. Ukotvení politických stran do politického systému České republiky zaručuje ustanovení čl. 5 Ústavy ČR. Článek přisuzuje svobodu a dobrovolnost vzniku stran a volné soutěže při respektování demokratických principů. Konkretizovaná forma fungování politických stran je v zákoně č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Zákon stanovuje, že vznikat a vyvíjet činnost nemohou strany, které porušují Ústavu a zákony, nebo je jejich cílem odstranění demokratických základů státu. Dále pokud nemají demokratické stanovy a demokraticky zvolené orgány

strany. Takové strany, které usilují o moc a znemožňují moc vykonávat ostatním stranám a hnutím. Kromě toho nesmějí vyvíjet činnost ty strany, jejichž program nebo činnost ohrožují práva či svobodu občanů. (Cabada, Vodička 2011: 253)

Následujícím dokumentem, který zmiňuje politické strany a hnutí je Listina základních práv a svobod v čl. 20 a 22. Jsou zde definována základní politická práva. Listina přiznává možnost založení politické strany a hnutí a sdružování se uvnitř stran. LZPS garantuje v čl. 22 umožnění a ochranu svobodné soutěže. Aby se vyloučilo opakování minulosti, čl. 20 odst. 4 zakotvil oddělení všech sdružení a zejména politických stran a hnutí od státu. (Listina základních práv a svobod) Každá politická strana a hnutí musí být se všemi náležitostmi registrována na Ministerstvu vnitra. Pokud strana porušuje některá z ustanovení dokumentů zmíněných výše, může být její návrh na založení odmítnut. Již existující stranu lze zrušit na základě rozhodnutí soudu o jejím rozpuštění (§ 13 odst. 6 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích), případně jí může být činnost pozastavena (§ 14 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb.). (Cabada, Vodička 2011: 253)

2. 6. 1. **Politická strana nebo hnutí**

Některé politické subjekty využívají možnost označit se za politické hnutí raději než za politickou stranu. Toto označení následně využívají i ve své kampani. V práci se setkáme právě i s tímto označením, proto je příhodné zmínit vznik a ukotvení tohoto spojení. Aktualizovaná verze zákona (zákon č. 424/1991 Sb., o politických stranách) výslovně nerozlišuje mezi politickou stranou nebo politickým hnutím. Na rozdíl od tzv. malého zákona o politických stranách (zákon č. 15/1990 Sb., o politických stranách), který přiznával možnost seskupovat uvnitř hnutí i politické strany a politické organizace. Tato verze zákona tak vytvářela možnost konstruovat zastřešující funkci Občanskému fóru, které se vyznačovalo vágní organizací. Užívání obou pojmů může být zdůvodněno pozůstatkem české tradice „nepolitické politiky“, kde politické hnutí je blíže běžným lidem než tradiční odcizené politické strany. Tento popis nelze považovat za české specifikum. V obecném měřítku představuje hnutí vitální sociální proud, který má překročit hranice stranic. (Kysela, Kokeš 2017: 5) Při zakládání strany je tedy využitý výraz *strana* nebo *hnutí* právnicky téměř bezvýznamný, z hlediska komunikačního má však toto sdělení význam relevantní. (Šimíček in Bahyl'ová et al. 2010: 94)

2. 6. 2. **Zákon o politických stranách**

Zákon o politických stranách byl součástí balíku prvních liberalizačních zákonů. Stal se jedním z podstatných transformačních dílů při změně systému. Jelikož se jednalo o první právní normu svého druhu v československé historii, členové vlády chtěli připravit rozsáhlý a komplexní text zákona. Po prvních návrzích však narazili na několik problémů. Kontroverzní se stala zejména oblast financování politických stran. Kvůli KSČ stále disponující značným majetkem a Občanskému fóru, za kterým stáli sponzoři ze zahraničí, nebylo možné vytvořit adekvátně prosaditelný zákon. Přijala se tedy dočasná právní norma, jež se vyznačovala svojí stručností a vyhověla základním demokratickým požadavkům. Norma, schválená 23. ledna 1990 (zákon č.15/1990 Sb., o politických stranách), známá jako malý zákon o politických stranách přinesla možnost sdružovat se v politických stranách a zakládat politické subjekty. Stanovily se podmínky pro založení strany. Přímou se také definovaly již vzniklé politické subjekty, aby nebylo potřeba dodatečné registrace.⁶ Nově se zavedla kategorie politické hnutí, jež bylo odlišeno charakterem právnické osoby, která vzniká za volebním a jiným politickým účelem. Všechny nové strany se musely registrovat na Ministerstvu vnitra. (Bureš 2012:58) V říjnu 1991 přišla na řadu nová verze zákona o politických stranách (zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích) s komplexnějším postavením politických subjektů v systému a nahradila původní stručnou verzi z roku 1990. (Cabada, Vodička 2012: 253)

2. 6. 3. **Účel sdružování v politických stranách a hnutích a jejich vznik**

Jak již bylo popsáno výše, právo sdružování je ukotveno v několika právních dokumentech (čl. 20 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 Ústav České republiky). Toto právo slouží zejména k vytváření zastupitelských orgánů, které jsou demokraticky voleny, a je zaručeno všem občanům České republiky. (Pšenička 2017: 9) Podstata práva sdružovacího navazuje na existenci politických stran a hnutí, které slouží jako nástroj k uskutečnění moci. Proto je cílem politických stran a hnutí účastnit se voleb do zastupitelských sborů. Existují však i skupiny, které využívají práva sdružovacího, ale voleb se neúčastní. Tyto skupiny mohou splňovat právní podmínky strany, ve

⁶ Jednalo se především o dvě nová hnutí: Občanské fórum a Veřejnost proti násilí. Dále strany, které přešly kontinuálně ze starého režimu do nového: Komunistická strana Československa, Československá strana lidová, Československá strana socialistická a Demokratická strana a slovenská Strana slobody. (Bureš 2012: 59)

skutečnosti ale jednají jako sdružení nebo spolky, které se chtějí podílet na politickém životu ve společnosti. (Kysela, Kokeš 2017: 2–6) Důležitou součástí zák. o pol. stranách je formulace o neslučitelnosti členství v politické straně a hnutí při zastávání určitých funkcí. Právní řád upravuje tuto otázku čtyřmi způsoby. První způsob zakazuje v plném rozsahu členství v případě zaměstnání, výkonu funkce nebo úřadu v řadách Policie České republiky, profesionálních vojáků, ústavních soudců nebo osob z Bezpečnostní a informační služby. Druhý způsob zakazuje požívat funkce v politické straně či hnutí v případě členů rady České tiskové kanceláře, Rady pro rozhlasové a televizní vysílání nebo členů státního fondu kultury. Třetí oblastí je zákaz působení ve prospěch politických stran a hnutí (tento obecný zákaz se vztahuje zejména na zaměstnance a orgány státní správy). Čtvrtý způsob zákazu se vztahuje k projevům náklonnosti k politické orientaci (zákaz se týká především vojáků ve službě a záloze, kteří jsou povinni odložit vojenský stejnokroj při politické činnosti). (Šimíček 1999: 235)

K uplatnění práva sdružování se v politických stranách není potřeba žádat povolení od státního orgánu. Politické strany a hnutí nejsou pouze věcné entity, svým vznikem získávají status právnické osoby. Pro dosažení tohoto statusu musí projít určitým procesem, který má charakter registračního řízení. Zásadní pozici při fázi registrace má Ministerstvo vnitra, které zkoumá dodržení formálních náležitostí registrace a následně rozhoduje o vzniku. Způsobilý přípravný výbor podává návrh na registraci politické strany Ministerstvu vnitra. K přihlídnutí ke druhu požadovaných dokumentů (petiční archy, stanovy) se způsob předání zajišťuje v listinné podobě na podatelně ministerstva. Během procesu kontroly náležitostí registrace se mohou objevit nedostatky, které může příslušné ministerstvo stranám do deseti dnů vytknout. V případě, že se nedostatky opravdu naleznou, uvede Ministerstvo vnitra jejich soupis a zašle poznámky k nápravě přípravnému výboru. V opačném případě, kdy přípravný výbor do deseti dnů neupozorní na nedostatky Ministerstvo vnitra, situace předpokládá, že návrh nedostatky nemá. Přípravný výbor se může vůči negativnímu stanovisku k registraci zachovat několika způsoby: akceptuje rozhodnutí a z důvodů uvedených ministerstvem stranu neregistruje (strana tedy nevznikne), přijme nedostatky a opraví je do náležitého stavu nebo se obrátí na správní soud. (Kysela, Vodička 2017: 43–44)

Registrace politické strany tedy započne dvěma způsoby: jednáním účastníka nebo rozhodnutím správního soudu. Registrace je v realizaci strany zásadní, vzniká tím totiž právnická povaha politického subjektu. Registraci politické strany podává nejméně tříčlenný přípravný výbor, který je složen z občanů starších 18 let. Členové přípravného

výboru uvádějí při registraci své celé jméno a příjmení, datum narození a trvalé bydliště. Výbor ještě nemá právní subjektivitu, jeho účelem je zajistit potřebné náležitosti k přípravě a vzniku politické strany. Běžně se tyto náležitosti dají prezentovat v několika krocích. Základem je vypracování programových tezí a organizace. Následně je vznik strany představen veřejnosti a svázán potřebou petice s alespoň 1000 podpisů občanů, kteří souhlasí se vznikem strany. Zmíněnou skutečnost zákon o pol. stranách vyžaduje, aby se prokázalo, že je ve společnosti o podobnou stranu poptávka. Občan svůj souhlas v petici dokládá podpisem, jménem a příjmením, datem narození a trvalým bydlištěm. Po úspěšném nashromáždění podpisů následuje většinou sepsání základních stanov strany, určení osoby, která bude jednat jménem subjektu a vytvoření návrhu registrace. (Kysela, Kokeš 2017: 35–38)

2. 6. 4. Zánik a pozastavení činnosti

Zákon o pol. stranách zmiňuje i možnost zániku nebo pozastavení činnosti strany. Stejně jako při vzniku politického subjektu a jeho charakteru právnické osoby (registrační princip) se otázka zrušení resp. zániku týká rejstříku politických stran a hnutí. Zánik politické strany a hnutí je spojen s *výmazem* z veřejného registru na Ministerstvu vnitra. Dotčená strana zaniká dnem provedení výmazu z registru stran a hnutí. Stejně jako při registraci se i záležitost ukončující existenci politického subjektu zapisuje registru stran a hnutí. První důvod, který může způsobit zánik politické strany, předpokládá vlastní dobrovolné zrušení z rozhodnutí členské základny, tedy příslušných orgánů politické strany. Rozpuštění politické strany projevem vůle členů má možnost několika směrů východisek: strana jednoduše zanikne, transformuje se na jinou organizační strukturu např. spolek nebo strana zanikne za účelem sloučení s jiným politickým subjektem. Zásadní podmínkou pro tento akt však zůstává rozhodnutí většiny bez jakýchkoliv nátlaků na členy. Vzniká zde tedy rozdíl, kdy při založení politické strany předchází společný souhlas všech; při snaze zrušit politický subjekt již není potřeba jednomyslnosti, ale stačí rozhodnutí většiny členské základny. Způsob provedení rozhodnutí, přijetí rozhodnutí a základní parametry tvorby stranické vůle musí dbát na principy vnitrostranické demokracie, které jsou zakotveny ve stanovách strany. V případě, že stanovy opomíjí situaci rozhodnutí o zrušení politické strany, zákon o pol. stranách na tuto situaci odpovídá možností svěřením odpovídajících pravomocí *nejvyššímu orgánu strany*. Při podrobnějším pohledu však chybí konkrétní popis, který orgán v politické straně představuje nejvyšší autoritu. Pokud stanovy

obdobně opomíjí otázku určení nejvyššího orgánu, vzniká nejasná situace. (Kysela, Kokeš 2017: 58–62)

Druhý důvod již počítá s nedobrovolným zánikem politického subjektu ze strany moci správního soudu na základě rozhodnutí o rozpuštění politické strany. Soudní rozhodnutí o zániku strany představuje nejvážnější zásah do práva sdružovat se v politických stranách. Nenahraditelný význam politických stran, který je zakotvený v Ústavě, představuje i specifické požadavky⁷, jimiž se musí strany řídit. Pokud politická strana nezohledňuje tyto požadavky ve svém fungování, pak je zásah veřejné moci legitimizován. (Kysela, Kokeš 2017: 64) Kromě rozhodnutí o zrušení politické strany správní soudem, které je definitivní, doznává právní řád *mírnější* formu nápravy protiprávní činnosti strany. Takovým prostředkem se stává institut *pozastavení činnosti* politických stran a hnutí. V důsledku pozastavení činnosti se strana výrazně omezí na běžném fungování. Jediný úkon, který je straně umožněn, zajišťuje činnost směrem k nápravě stavu, jež byl důvodem pozastavení činnosti. Pokud strana napraví své pochybení ve stanovené časové lhůtě, rozhoduje správní soud o znovuobnovení činnosti. Pokračuje-li činnost, která vedla k pozastavení strany, může být podán návrh na rozpuštění strany. Jan Kysela a Marián Kokeš v této souvislosti uvádějí jako nejčastější důvod pozastavení činnosti stran nedoložení výroční finanční zprávy. Na základě této skutečnosti nejvíce stran následně i zaniká. (Kysela, Kokeš 2017: 71–73)

2. 6. 5. Stanovy

Politické stanovy jsou v obecném pojetí vnitřní směrnice⁸ subjektu, který je nucen upravit vztahy mezi jednotlivými jednotkami. Potřeba vytvářet vnitřní organizační dokumenty není ojedinělá, proto v následujícím textu přiblíží práce popis takovýchto předpisů nejenom u politických stran. Předpisy můžeme rozdělit na veřejné a interní (soukromé). Veřejné směrnice mohou mít svojí normativní formou lokální, ale i globální charakter. Předvídají existenci osob a předem stanovují vztahy mezi nimi. Vzniká tedy vztah nadřízenosti a podřízenosti, ve kterém je osoba podřízená povinna poslouchat osobu nadřízenou. Předpis může být např. forma zákona, nařízení vydané vládou, vyhláška kraje nebo obce aj. Předpisy jsou závazné a upravují poměr v neomezeném počtu členů. Tvorba takovýchto předpisů je právně upravena v rámci

⁷ Respekt k základním demokratickým principům a odmítnutí násilí jako prostředku k prosazení vlastních zájmů. (Kysela, Kokeš 2017: 64)

⁸ Vnitřní předpis, vnitřní směrnice, interní předpis, interní směrnice, interní akt řízení, vnitřní instrukce či vnitřní příkaz, aj. Práce užívá označení vnitřní předpis. (Vevera 2008)

oblasti, do které patří. Jedná-li se např. o tvorbu zákonných předpisů (zákonů), je jejich tvorba upravena v Ústavě. Forma stanov politických stran je tedy upravena v zákoně o politických stranách, která normativně určuje podobu vnitřní směrnice politických stran. (Kment 2013: 75–83)

Interní směrnice zavazují jen subjekt samotný a řídí se jimi pouze ti, na které se tyto směrnice vztahují. Podobné dokumenty lze nalézt v mnoha oblastech: směrnice firemní, zaměstnanecké anebo také vnitřní směrnice politických stran. Takové směrnice slouží ke svázání vztahů mezi řídicími orgány a podřízenými orgány resp. osobami uvnitř organizace. Stanovy tak tvoří přechod mezi abstraktní povahou subjektu k organizaci fyzických osob, které naplňují jeho podstatu právě pomocí těchto předpisů. Vladimír Sládeček definuje vnitřní předpisy jako *abstraktní akty vydávané v rámci určité organizační struktury nadřízeným vůči podřízeným, a to právě na základě vztahu nadřízenosti a podřízenosti*. (Sládeček 2004: 73) Stanovy politických strany tak zakládají vztahy člena (mezi podřízeným a nadřízeným) ve straně vůči ostatním jednotkám až po jednotku nejvyšší. Směrnice se liší podle obsahu a povinnosti vydání. Existují směrnice, které je nutno vydat, jelikož tak ukládá zákon České republiky, které je vhodné přijmout v případě nutnosti zadávání závazných pokynů a úkolů nebo z důvodu informativního. Politické strany vytvářejí stanovy z důvodů stanovených zákonem, některé však vytvářejí další vnitřní směrnice, které již zákon nenakazuje. V případě ANO 2011 je to např. morální kodex nebo v případě TOP 09 pokus o kodex obecního zastupitele, který však ve straně neprošel. (anobudelip.cz, top09.cz) Vydáním vnitřních předpisů vzniká nárok vyžadovat zřizovatele po zainteresovaných jednotkách plnění těchto předpisů. Nadřízená jednotka je oprávněna řídit činnost podřízených, jak je ukládají předpisy. Vnitřní předpisy nejsou prameny právní, mají pouze interní charakter, řídicí orgány je vydávají výhradně pro své podřízené orgány a členy. Upřesňují pouze vztahy, které jsou již obsaženy v právních předpisech, není proto potřeba vydávat zvláštní zákonné zmocnění pro jejich vydání nebo změnu.

Pro přiblížení interních předpisů lze obecně definovat tyto dokumenty v následujících bodech:

- a) vnitřní předpis nesmí být v rozporu s právními předpisy,
- b) nelze jej vydat se zpětnou účinností, jinak je neplatný a vydává se na dobu určitou i neurčitou,
- c) je závazný pro všechny (pro tvůrce i nižší jednotky),
- d) nabývá účinnosti dnem schválení,
- e) řídicí orgán je povinný seznámit podřízené jednotky a orgány o obsahu předpisů,
- f) je přístupný všem subjektům v organizaci,
- g) řídicí orgán je povinný archivovat vnitřní předpis i po jeho platnosti.

Aplikování platnosti a účinnosti předpisů je obdobné jako u předpisů právních. Svou platnost nabývají dnem vyhlášení. V den vyhlášení platnosti je potřeba obeznámit všechny orgány a členy rozesláním pokladů o změnách v dokumentech pokud není účinnost odložena na později. Nespornou náležitostí všech vnitřních předpisů je jejich dostupnost každému, koho dokument zavazuje plněním obsahu takovýchto předpisů. (Veveřa 2008) Dalším specifickým jevem vnitřních předpisů je potřeba vzniku orgánů, které kontrolují dodržování vnitřních předpisů. Pro kontrolní a smířčí komise založené pro tento účel, se stanovy stávají hlavním dokumentem, který určuje jejich rozhodnutí. (Kment 2013: 75–83)

2. 6. 6. Stanovy politických stran

Jak bylo zmíněno výše, nedílnou součástí k příkládané registraci politické strany je dokument, který popisuje základní organizaci ve straně, neboli politické stanovy. Na Ministerstvo vnitra se předkládají ve dvojitém vyhotovení, kdy po překontrolování všech náležitostí se jedna verze vkládá do archivu a druhá putuje zpět přípravnému výboru. Povinný obsah stanov je uveden v zákonu o pol. stranách. V první řadě je potřeba uvést název a zkratku strany, které se neshodují s již existujícími politickými subjekty. Pro potřeby kontaktovat stranu se uvádí její sídlo resp. sídlo statutárních orgánů. V oblasti programových cílů společně s právy a povinnostmi členů strany se musí stanovy držet ústavních limitů. Stanovy musejí být založeny na demokratických principech, rozhodování většiny při obraně a zachování práv menšin a garancí vnitrostranické soutěže (ideové, zájmové nebo personální). Pokud tedy budoucí strana nespĺňuje ve svých stanovách některou z těchto podmínek, nebo je organizace strany

založena např. na moci jednoho muže, má Ministerstvo vnitra oprávnění registraci strany zamítnout. Principy demokracie se projevují i v otázce programového směřování strany. Pokud by se ve stanovách objevily snahy rozložit principy demokratického systému, je vznik strany zcela nepřijatelný. Samozřejmost každé budoucí strany, představuje i vyloučení a odmítání násilí jako prostředku k prosazení zájmů. Ostatní ideologické a programové prezentace strany jsou zcela v rukou zakladatelů, kteří rozhodují, do jaké míry chtějí popsat profil a obsah strany. (Kysela, Kokeš 2017: 39)

Formování organizačních jednotek většinou kopíruje územní rozdělení státu v několika úrovních. Vytváří se tedy vertikální a horizontální úroveň strany. Organizační jednotky musí být uzpůsobené k autonomnímu nakládání s majetkem a řádnému hospodaření s ním. Pro potřeby fungování strany zákon předpokládá vytvoření závazných institucí, které stranu řídí a řeší spory uvnitř strany. Vznikají tedy statutární orgány, které provádějí její politiku (předseda, předsednictvo) a dozorčí a revizní komise (kontrolují činnost orgánů a řeší spory členů). Spolu s jejich existencí se uvádí jejich ustavování a kompetence. Souběžně se založením orgánů vzniká potřeba upřesnit, jak statutární orgány jednají. Jelikož zřízením strany vzniká její status právnické osoby, vyžaduje zákon o pol. stranách formulaci rozsahu jednání orgánů, členů i pracovníků, kteří jednají jménem strany. Články stanov rozšiřují také práva a povinnosti členů, do které spadá přijímání nových členů nebo ukončování členství. Zmíněná oblast je velmi důležitá z pohledu vnitrostranické demokracie, na druhou stranu možnost právní regulace této části stanov je poněkud omezená. Politické subjekty si samy určují, jak bude vypadat nábor nových členů a tak nemusí být jisté, že každý uchazeč se stane členem. Z opačného pohledu se však může stát i negativní jev, při kterém strany naopak o nové členy příliš nestojí a stávají se spíše uzavřenou komunitou. K vnitrostranické demokracii patří také institut ukončování členství. Využívání této možnosti nemá být účelné k redukci kritiky uvnitř strany, proto je důležité uvést řádné důvody, které mohou vést k ukončení členství. Pokud dochází k jednostrannému zrušení členství, mělo by se dále přihlížet i na ochranné prostředky, kterými se člen uvnitř strany může bránit u rozhodčí a revizní komise strany. Z hlediska povinností člena, musí zde být zmíněna i metoda stanovení členských příspěvků, které představují běžný způsob, jakým strany získávají určité finance. Aby se předešlo možným námitkám k podezřelým částkám členských příspěvků, byla stanovena hraniční částka 50000Kč a při jejím překročení je nutné tuto skutečnost registrovat u příslušných úřadů. Toto opatření slouží jako pojistka k protikorupčnímu jednání uvnitř strany a funguje k větší

transparentnosti strany. Stanovy obsahují také zásady nakládání s majetkem strany. Určují možnosti využívání majetku, kdo má právo s ním disponovat nebo odpovědnost za svěřený majetek. (Kysela, Kokeš 2017: 39–41)

V případě potřeby změny obsahu stanov se tato událost registruje na Ministerstvu vnitra nejpozději do 15 dnů od tohoto provedení. Stanovy tak získávají pozornost registračního úřadu na Ministerstvu vnitra, který kontroluje, zda jsou změny v dokumentech strany stále postaveny na principech demokracie. Novela stanov se předkládá ve dvojím vyhotovení, v případě kladného přijetí úřadem je založena nová forma stanov do sbírky listin v rejstříku stran a hnutí. Druhá verze putuje zpět straně nebo hnutí jako potvrzení o přijetí nové verze stanov. Změna se dokládá také usnesením orgánu, který má v této oblasti prováděcí pravomoci. Ve většině stran a hnutí se jedná o celostátní sněm, kongres nebo sjezd, kde se rozhoduje o této změně. Pokud došlo při přechodu na novou verzi stanov i ke změně statutárního orgánu, podává registraci již nový statutární orgán. V účinnost vstupují schválené stanovy dnem registrace Ministerstvem vnitra. (Kysela, Kokeš 2017: 53–54)

Rejstřík stran a hnutí a změna stanov

Při aktu registrace stran a hnutí dochází souběžně k zapsání do tzv. rejstříku stran a hnutí, který slouží jako veřejný seznam politických subjektů. Jelikož strany odpovídají specifické právní organizaci, vznikl pro tento účel souhrnný registr, který uvádí základní informace o všech politických stranách a hnutích působících na území České republiky. V rejstříku je možné zjistit údaje, které strana poskytuje při registraci, změny stanov, statutární orgány a způsob jejich rozhodování a jednání. (Kysela, Kokeš 2017: 50) K dubnu 2017 lze v tomto rejstříku dohledat celkem 208 politických stran a hnutí. (mvcr.cz)

3. Stanovy politických stran

3. 1. Hnutí ANO 2011

Hnutí ANO 2011 vzešlo z občanské iniciativy v roce 2011. Tzv. *Akce nespokojených občanů* (ANO), v čele s vlivným podnikatelem Andrejem Babišem, se postavila proti poměrům v politice a kritizovala politiky z korupce. V květnu 2012 přerostla občanská iniciativa registrací v politický subjekt. V předčasných volbách do parlamentu v roce 2013 získalo hnutí plné známých tváří podporu téměř 19 % voličů a stala se druhým nejsilnějším politickým subjektem. Následně zasedlo ANO ve vládě společně s ČSSD a KDU-ČSL. Předseda Hnutí Babiš sklídl úspěch zejména díky přesvědčení, že stát se může řídit jako firma a tak se snaží přenášet podobné praktiky do politiky. Hnutí tak působí jako neukotvená strana, která neakceptuje pravo-levé politické rozdělení. Mezi hlavní body hnutí patří fungující stát, který dobře vybírá daně, politika bez korupce nebo kvalitní veřejná správa. Doménou tohoto politického subjektu je taktéž silná mediální a profesionální propagace, díky zázemí předsedy strany. Od svého založení je jediným předsedou Andrej Babiš, který má v hnutí zatím nenahraditelné postavení. (ceskatelevize.cz)

Organizační struktura strany

Organizační struktura Hnutí ANO 2011 je rozdělena na lokální a celostátní působnost. Lokálně působí organizace krajské, oblastní a místní. Všechny tyto jednotky mají svůj sněm, předsednictvo a kontrolní komise resp. revizora hospodaření. Nejvyšším orgánem s celostátní působností je celostátní sněm. Dalšími orgány jsou: výbor hnutí, který je nejvyšším orgánem hnutí v období mezi sněmy a statutární orgán stran reprezentovaný předsednictvem. Celostátní orgány dále doplňují kontrolní komise a rozhodčí a smírčí komise. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 7)

3. 1. 1. Stanovy ANO 2011

Vznik členství

Pro podání přihlášky jsou důležité dvě základní podmínky: uchazeč je starší věku 18 let, občanem České republiky, není členem jiného politického uskupení a zároveň souhlasí se stanovami a morálním kodexem Hnutí. Druhou podmínkou je plné a pravdivé vyplnění přihlášky se všemi náležitostmi. Pro vznik členství musí uchazeč vyplnit písemnou přihlášku s žádostí o status uchazeče. Žadatel musí předložit společně

s přihláškou i doporučení od místní organizace, kde má trvalé bydliště. Vyžádáno je předložení životopisu, prohlášení o bezdlužnosti, beztrestnosti a kladný přístup ke stanovám a kodexu hnutí. Oblastní předsednictvo si může vyžádat další podklady od uchazeče nebo osobní pohovor v případě potřeby. Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí přihlášky rozhoduje oblastní předsednictvo do 90 dnů. Pokud rozhodnutí bude negativní, uchazeč má možnost podat novou přihlášku po uplynutí jednoho roku od předchozího rozhodnutí. Uchazeč svým statutem získá některé práva: právo být evidován místní organizací a účastnit se jednání, žádat si informace o Hnutí, požádat o přerušení statusu uchazeče a požádat o obnovení statusu uchazeče. Čekatel na rozhodnutí o členství je vázán stanovami Hnutí. V oblasti členství rozšířily stanovy z roku 2015 možnost rozhodnutí předsednictva Hnutí na základě odůvodněné žádosti podat přihlášku u jiné místní organizace. K předložené přihlášce musí uchazeč nově přidat výpis z trestního rejstříku. Byla zkrácena lhůta, kdy musí být čekatel vyrozuměn o přijetí či nepřijetí o více než polovinu (40 dnů). I čtvrtý celostátní sjezd Hnutí konaný v roce 2017 přinesl některé změny ve stanovách v oblasti členství. Změnil se postup zasílání přihlášek. Uchazeč pošle svoji žádost nejprve do hlavní kanceláře Hnutí. Následně je po kontrole všech náležitostí žádost postoupena příslušnému oblastnímu předsednictvu. Nové stanovy také přiznaly možnost podat odvolání v případě nepřijetí přihlášky oblastní organizací k celostátnímu předsednictvu Hnutí. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§2 rovněž ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 3)

Práva člena hnutí

Dalším článkem, kterým se bude práce zabývat, je úprava práv člena Hnutí. Mezi primární práva každého člena patří možnost volit, být volen a delegován do orgánů Hnutí. Každému členovi je přiznáno právo účastnit se jednání místních a oblastních organizací a orgánů, do kterých byl zvolen. Hlasovat o návrzích, vyjádřit svůj názor a stanoviska nebo vznášet dotazy. Může se účastnit akcí vyhlášených orgány Hnutí. Dle potřeb se informuje o činnosti Hnutí a přijatých usneseních. Na základě pádných argumentů se může nechat přeradit do jiné místní organizace. K přestupu se musí vyjádřit svým stanoviskem i místní organizace, do které chce člen přistoupit. Požádat vedení strany o pozastavení členství resp. požádat o obnovení přerušného členství. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 5) V oblasti práv člena Hnutí byla celostátním sjezdem v roce 2015 omezena možnost informovat se o rozhodnutích orgánů (kromě

rozhodnutí, které se týkají člena) a zůstala jen vágní možnost informovat se o činnosti hnutí. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 5 srovnej ANO 2011: Stanovy 2015, čl./§ 5)

Povinnosti člena hnutí

Každý člen s příchodem do Hnutí se zaváže plnit své povinnosti, které jsou zaneseny ve stanovách. Participace na činnosti Hnutí je hlavním cílem každého člena. Všichni členové jsou též vázáni morálním kodexem, který má přispívat k lepšímu jménu politického subjektu. Člen se řídí stanovami a vnitřním předpisem hnutí. Svědomitě a čestně vykonává funkci v orgánu Hnutí v případě, že v něm zastává pozici. Povinností člena je také neprodleně oznámit místní organizaci všechny změny údajů, které uvedl v přihlášce ke členství. Každý člen Hnutí je také zavázán platit členské příspěvky včas ve stanovené výši. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 5) U povinností vůči Hnutí přibyl v roce 2015 bod, který nařizuje členům, aby neprodleně nahlásili oblastní organizaci a hlavní kanceláři Hnutí jakékoliv řízení vedené vůči členu Hnutí (trestní, přestupkové či exekuční). V následujícím období navíc mezi povinnosti člena Hnutí přibyl apel ke větší angažovanosti a prosazování programových cílů. Další bod, který se objevil v povinnostech, zavazuje člena na vyzvání kooperovat s orgány Hnutí. Dotyčný člen je povinen participovat na jednání orgánů Hnutí, předkládat požadované listiny a dokumenty nebo doplňující vyjádření. Zatím posledním bodem, který byl přidán mezi povinnosti člena, je správa majetku. (ANO 2011: Stanovy 2015, čl./§ 5)

Předseda a místopředseda

Práce nyní přiblíží pravomoci svěřené předsedovi a místopředsedovi Hnutí, jak je určují stanovy. Předseda reprezentuje Hnutí na veřejnosti, jedná při zastupování samostatně a stojí v čele Hnutí. V nepřítomnosti předsedy je Hnutí zastoupeno prvním místopředsedou. Předseda svolává předsednictvo, výbor nebo celostátní sněm. Možnost svolat schůzi může delegovat také na místopředsedu. Zároveň tato zasedání vede. Jmenuje a odvolává manažera a krajské manažery Hnutí. První místopředseda zastupuje předsedu ve vymezených záležitostech na základě pověření. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 13) Stanovy 2015 posílily pozici předsedy v oblasti rozhodování orgánů. Při nerozhodném hlasování má rozhodující hlas předseda příslušného orgánu. (ANO 2011: Stanovy 2015, čl./§ 8) Nejaktuálnější verze stanov z roku 2017 připojila předsedovi pravomoc zasáhnout do již schválených kandidátních listin. V oprávněných případech může tedy lídr strany vyškrtnout kandidáty, měnit pořadí kandidátů nebo kandidátky doplnit. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 12)

Předsednictvo

Statutárním orgánem Hnutí je předsednictvo, které řídí jeho činnost a jedná za něj. Předsednictvo se skládá z předsedy, prvního místopředsedy, čtyř řadových místopředsedů a několika řadových členů. Obsazení předsednictva volí celostátní sněm Hnutí. Každý z členů předsednictva má právo účastnit se zasedání všech orgánů Hnutí. Orgán zasedá nejméně jednou za čtvrtletí, většinou však jednou za měsíc. Rozhoduje o věcech, které mají celostátní význam, pokud stanovy neurčují jinak. Dále jsou zde vypsány body, které spadají do působnosti této instituce: hospodaření s majetkem, předkládání zpráv o činnosti a hospodaření celostátnímu sněmu, předkládání rozpočtu a výroční finanční zprávy, předkládání návrhů směrnic a řádů, schvaluje metodické pokyny spolu s hospodářskými a rozpočtovými pravidly, rozhoduje v otázkách členství, není-li usnesení přeneseno na krajské předsednictvo, rozhoduje o zřízení, sloučení, rozdělení a zrušení místní organizace resp. oblastní organizace nebo krajské organizace, rozhoduje o zřízení a zrušení hlavní kanceláře Hnutí a stanovení jejich vnitřních předpisů, rozhoduje o zřízení a zrušení poradních orgánů, odborných komisí a schvaluje jejich vnitřní pravidla. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 12) Oblast věnovaná členství rovněž uvádí, že rozhodnutí o přijetí člena do Hnutí uděluje také předsednictvo Hnutí. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 4) Organizační dokument od roku 2015 upřesnil další funkce předsednictva. Možnost předkládat změny ve stanovách a nominovat kandidáty do voleb všech instancí byla včleněna do pravomocí předsednictva. Předsednictvo nově také rozhoduje o předsedovi KO. Toho do té doby volila krajská organizace, vstupem platnosti nových stanov však má pouze nominační pravomoc. (ANO 2011: Stanovy 2015, čl./§ 12)

Místní organizace

Místní organizace je nejnižší územní instituce působící v oblasti obce nebo v částech územně členěných statutárních měst. Po předložení žádosti alespoň tří členů Hnutí sdružených na této úrovni může předsednictvo rozhodnout o zřízení MO. Nejvyšším orgánem MO je sněm příslušné lokální organizace konaný alespoň jednou za rok. Svolat sněm může výbor, krajské nebo oblastní předsednictvo, případně dvě třetiny členů MO. Každý člen má právo se takového sněmu MO účastnit. Místní organizace má ve své působnosti tuto agendu: volbu a odvolání předsedy resp. místopředsedů, schvalování zprávy o činnosti a hospodaření MO, nominaci kandidátů na předsedu Hnutí, prvního místopředsedu Hnutí, místopředsedy a členy předsednictva, kontrolní

komise, rozhodčí a smírčí komise, předsedu krajského předsednictva, prvního místopředsedy a místopředsedy krajského předsednictva, předsedy oblastního předsednictva, prvního místopředsedu a místopředsedy oblastního předsednictva, členy krajské kontrolní komise a oblastního revizora hospodaření. Výkonným orgánem MO je místní předsednictvo, které jednotku řídí, nakládá s jejím majetkem a rozpočtem. Zvolený předseda se stará o plnění usnesení orgánů Hnutí a je oprávněn účastnit se zasedání oblastního sněmu. Za kontrolu hospodaření odpovídá místní revizor. Pokud se organizace skládá jen ze tří členů, disponuje pouze předsedou a revizorem. (ANO 2011: Stanovy 2017, čl./§ 18) Schválené stanovy z roku 2015 stanovily požadavek na alespoň pět členů, kteří se podílí na založení MO. Dále se lokální organizace podílejí na nominaci kandidátů na kandidátní listinu pro volby do místních zastupitelstev a jejich následné předložení oblastnímu sněmu. Konečné slovo však v tomto případě má celostátní výbor Hnutí, který kandidátky schvaluje, pokud nerozhodne jinak. Byl zde také přidán bod, který definuje zaniknutí MO poklesem členské základny pod tři členy. (ANO 2011: Stanovy 2015, čl./§ 18)

3. 1. 2. Morální kodex Hnutí ANO 2011

Hnutí ANO 2011 při svém vstupu do politiky v roce 2013 představilo morální kodex pro všechny své poslance, kteří usedli do Poslanecké sněmovny. Dodržování tohoto kodexu zaneseno přímo v povinnostech člena Hnutí, proto je pro práci důležité zmínit i tento dokument. Každý poslanec je povinen podepsat se pod tento dokument a dodržovat jeho znění. V prvním článku kodexu se poslanec zavazuje k zásadám ochrany veřejného zájmu při výkonu mandátu, který nebude vykonávat ke svému prospěchu ani osob jemu blízkých. Poslanec zachovává maximální míru otevřenosti vůči veřejnosti při poskytování informací o jeho činnosti. Svá rozhodnutí ve funkci poslance vykonává odpovědně a objektivně. Jakoukoliv iniciační činnost (návrh zákonů, pozměňovací návrh aj.) projedná nejprve s klubem nebo vedením. Pokud se poslanecký klub usnese na jednotném hlasování, je povinností poslance usnesení akceptovat. V případě negativního postoje k rozhodnutí klubu seznámí se svým postojem předsedu klubu. Při výkonu funkce dbá na dobré jméno Hnutí, klubu a Poslanecké sněmovny. Druhý článek zavazuje poslance Hnutí při výkonu funkce, spolupracovat pouze s osobami, které splňují odbornost a morální předpoklady pro svou činnost. Poslanec nezneužívá svou funkci k zaměstnání osob blízkých a rodinných příslušníků. Každý měsíc se zavazuje poskytnout částku 7000Kč na činnost klubu. Ve třetím článku se

poslanec zavazuje, že v průběhu svého funkčního období nepřestoupí do jiného poslaneckého klubu. Poslední část stanovuje, že dodržování kodexu bude kontrolovat vedení klubu. Vedení klubu může poslanci udělit sankci do výše jednoho měsíčního platu, pokud se shodne, že došlo k porušení některého z bodů. (ANO 2011: morální kodex 2013)

3. 1. 3. Morální kodex Hnutí ANO 2011 z roku 2017

Sněm Hnutí ANO 2011 schválil novou podobu kodexu, který již zavazoval všechny reprezentanty strany. Reprezentant se přihlašuje k postojům Hnutí a prosazuje jeho programové teze. Ve svém postoji pokračuje i po zvolení a nenarušuje tento slib podporou programu konkurence. Střet zájmů není pro reprezentanta Hnutí přípustný. Dostane-li se reprezentant do střetu zájmů, neprodleně musí tuto záležitost vyjasnit. Vůči členům jiných uskupení projevuje respekt a nepovede proti nim jakoukoli neetickou kampaň. Reprezentant nezneužívá výkon své funkce, jde příkladem v boji proti korupci a klientelismu a odmítá výhody s tím spojené. K větší otevřenosti přispěje reprezentant svojí informovaností o svém vzdělání, schopnostech nebo majetkovém poměru. V případě vedení řízení nebo trestního stíhání vůči osobě reprezentanta nebude využívat poslaneckou nebo senátorskou imunitu a neprodleně navrhne příslušnému výboru jeho vydání. Výjimkou je stíhání za projevy pronesené na půdě Parlamentu ČR. V případě podání obžaloby pro trestný čin z nedbalosti nebo úmyslný trestný čin související s výkonem funkce, neprodleně rezignuje na svůj volený mandát a členství v Hnutí. Reprezentant rezignuje na svůj volební post a členství v Hnutí při opakovaném nebo vážném porušení kodexu na základě rozhodnutí rozhodčí a smírčí komise. (ANO 2011: morální kodex 2017)

3. 2. TOP 09

TOP 09 je konzervativní politická strana, která odkazuje na křesťansko-židovskou tradici českého státu. Vznikla v roce 2009 odchodem některých poslanců, v čele s Miroslavem Kalouskem, ze strany KDU-ČSL. Do popředí strany se záhy dostal také bývalý ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, který se stal předsedou strany. Stranu tak prezentovalo duo zkušených politiků, zvolených na prvním stranickém sjezdu. Ve svých prioritách strana zmiňuje zejména snižování státního dluhu, kultivaci podnikatelského prostředí, rovnost příležitostí, nízké zdanění a silný důraz na proevropskou orientaci. Na rychlost vybudování organizační struktury strany mělo vliv kvalitní složení přípravného výboru strany složeného ze zkušených politiků. Velký vliv

mělo také převzetí některých struktur KDU-ČSL zejména v oblasti Čech, které se přihlásily k novému subjektu. (Jarmara 2011: 66) Pro své první volby v roce 2010 se strana spojila s politickým subjektem Starostové a nezávislí. Ve volbách 2010 získala strana přes 16 % hlasů. Vstoupila do středo-pravé koalice s ODS a VV. (Cabada, Vodička 2011: 265) V následných volbách do parlamentu v roce 2013 strana zaznamenala necelých 12 % hlasů a skončila v opozici. (volby.cz)

Organizační struktura strany

Stanovy TOP 09 určují organizační strukturu strany na orgány s celostátní a územní působností. Nejvyšším orgánem celostátní působnosti je sněm. Výkonný výbor řídí stranu v době mezi konáním sněmu. Statutárním orgánem je předsednictvo strany. Dalšími složkami s celostátní působností jsou celostátní revizní komise a smírčí výbor. Strana je rozdělena na tři územní úrovně: krajskou, regionální a místní. Každá takto územně rozdělená organizace má svůj sněm a výbor. Krajské organizace mají navíc předsednictvo a revizní komisi. Regionální úroveň disponuje již jen revizní komisí a místní úroveň zachovává jen základní orgány. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 7)

3. 2. 1. Stanovy TOP 09

Vznik členství

Členem strany se může stát osoba starší 18 let, která je občanem České republiky a nepůsobí v jiném politickém subjektu. K přijetí uchazeče dochází na základě přihlášky do strany. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 3) První stanovy rozšiřovaly požadavky na uchazeče prohlášením, že nebyl do roku 1990 členem lidových milicí, Státní bezpečnosti, vojenských zpravodajských služeb nebo agentem Státní bezpečnosti a vojenských zpravodajských služeb. (TOP 09: Stanovy 2009d, čl./§ 3) O přijetí rozhoduje regionální výbor TOP 09 nadpoloviční většinou svých členů a místní výbor TOP 09 nadpoloviční většinou. Pokud není uchazeč přijat, protože se neshodli místní a regionální výbor, rozhoduje o přijetí krajský výbor, jehož rozhodnutí je konečné. Vznik členství se datuje schválením přihlášky souhlasem místního a regionálního výboru a zaplacením členského příspěvku. Každý člen může požádat o přeřazení k jiné místní organizaci. O přestupu rozhoduje místní sněm organizace a následně o rozhodnutí informuje regionální výbor. Neschválení musí být odůvodněno. Člen má možnost se vůči rozhodnutí odvolat k smírčí komisi. Člen může být evidován jen pod jednou místní organizací. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 3) Stanovy z roku 2011 upřesnily organizační vztahy, kdy člen vstupuje do regionální organizace, protože v oblasti nepůsobí místní

organizace a o přijetí rozhoduje výbor regionální organizace. V takovém případě si může Krajský výbor vyhradit právo konečného rozhodnutí. V další verzi stanov je posíleno vertikální rozhodování na přijetí nových členů. Místní a regionální organizace rozhodují společně o přijetí. Pokud se organizace neshodnou, připadá rozhodnutí krajskému výboru. (TOP 09: Stanovy 2011b, čl./§ 3)

Práva člena

Mezi práva řadového člena se do stranických stanov zařadily tyto body: Člen má právo účastnit se jednání sněmu MO, jejíž je členem a všech schůzí pro členy strany. Každému je umožněno právo volit a být volen do funkcí ve straně. Podílet se na činnosti strany předkládáním námětů, stížností nebo připomínek stranickým orgánům. Všichni mají možnost upozornit na nedokonalost ve stranické práci, případně navrhnout jejich řešení. Pokud je rozhodováno o členovi ve smyslu činnosti nebo chování, může se takového zasedání účastnit. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 4) Stanovy od roku 2011 rozšiřují možnosti člena o právo navrhnout kandidáty pro volby dle příslušné stranické normy. (TOP 09: Stanovy 2011b, čl./§ 4)

Povinnosti člena

Člen strany je povinen prosazovat cíle strany a podílet se na plnění jejího programu. Řídí se stanovami strany a vnitrostranickými normami. Povinností je respektovat usnesení a rozhodnutí stranických orgánů. Delegované úkoly člen plní odpovědně. Včas platí stanovené příspěvky straně. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 5)

Předseda a místopředseda

Předseda strany TOP 09 stojí v jejím čele, svolává předsednictvo strany, výkonný výbor a předsedá těmto schůzkám. Získává oprávnění zasednout na všech jednáních orgánů strany. Předseda je zmocněn činit veškerá nezbytná opatření, která nejsou v rozporu se stanovami. Své pravomoci zmíněné výše uplatňuje na ostatní představitele přiměřeně. Stanovy z roku 2015 zasadily funkci čestného předsedy do organizačních struktur strany. Čestný předseda (Karel Schwarzenberg) je oprávněn účastnit se všech zasedání strany. Stává se zástupcem strany vůči zahraničním delegacím a na zahraničních událostech. V poslední řadě formuluje zahraniční politiku strany. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 12) První místopředseda strany zastával do roku 2011 podle stanov několik důležitých pravomocí: vedl činnost hlavní kanceláře strany, aplikoval usnesení celostátního sněmu a výkonného výboru, byl oprávněn účastnit se

všech zasedání orgánů strany, uzavíral a ukončoval pracovní poměr se zaměstnanci strany, jednal jménem strany ve svěřených oblastech (majetkových, hospodářských, pracovních, právních) a navrhoval směrnice pro hospodaření (účetování, mzdový předpis, organizační řád strany). Na celostátním sněmu v roce 2011 nové stanovy založily funkci generálního sekretáře, který získal část administrativní agendy prvního místopředsedy strany. (TOP 09: Stanovy 2011, čl./§ 12 srov. TOP 09: Stanovy 2009d, čl./§ 23) V oblasti jednání orgánů strany reprezentuje předsednictvo samostatně navenek předseda strany nebo první místopředseda. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 8)

Předsednictvo

Tento orgán strany je složen z čestného předsedy, předsedy, prvního místopředsedy až čtyř místopředsedů, z předsedů klubu poslanců, klubu senátorů, klubu poslanců Evropského parlamentu a pěti členů předsednictva strany. Předložená verze stanov definovala předsednictvo jako statutární orgán strany. Předsednictvo reprezentuje předseda strany nebo první místopředseda případně místopředseda strany spolu s dalšími členy předsednictva. Výkonnému výboru strany předkládá návrh rozpočtu a výroční zprávu o hospodaření strany. Předkládá výkonnému výboru strany směrnice, řady a statuty. V oblasti pravomocí disponuje předsednictvo možností pozastavení činnosti regionálního výboru. V takovém případě pravomoc výboru přebírá vyšší stranický výbor, tedy krajský než se uskuteční zasedání nového regionálního výboru. V otázce pravomocí může předsednictvo dále rozhodnout o volebním zmocněnci. Do obsazení členů předsednictva byl přidán v roce 2015 post čestného předsedy. (TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 11) Od roku 2013 v obsahu článku věnovanému předsednictvu naopak již chybí vytváření dialogu o aktuálních problémech politiky, koordinační činnost a vytváření poradních orgánů s celorepublikovou působností. Do obsazení členů předsednictva byl přidán post čestného předsedy. (TOP 09: Stanovy 2011, čl./§ 11 srov. TOP 09: Stanovy 2015, čl./§ 11)

Místní organizace

Stranické stanovy určují, že nejvyšším orgánem místní organizace (MO) je místní sněm, který se schází před uplynutím funkčního období, pokud alespoň jedna třetina členů nerozhodne jinak. Sněm projednává zprávu předsedy o činnosti MO, hodnotí výsledky činnosti strany za uplynulé období, určuje priority pro příští období, volí a odvolává předsedu a místopředsedu a až pět členů výboru organizace, volí a odvolává delegáty na regionální sněm. Pokud MO nespĺňuje podmínky pro vytvoření

výboru, volí a odvolává pouze předsedu a místopředsedu. V období mezi konáním sněmu je nejvyšším orgánem členská schůze. Výkonným orgánem organizace je výbor. Do pravomocí výboru patří: příprava a svolávání výročního sněmu, přijímání nových členů, sestavování kandidátních listin do obecních voleb a projednávání a naplňování rozhodnutí vyšších orgánů strany. Přijímání nových členů probíhá v součinnosti výborů místní a regionální organizace. Pokud se místní a regionální výbor neshodnou, postupuje se rozhodnutí výboru krajskému, který má konečné slovo. Od roku 2011 přinesly stanovky podrobnější popis vzniku MO a její popis. Jedná se o základní organizační jednotku strany, která může být založena v obcích, městských obvodech nebo částech. O založení musí požádat nejméně pět zakládajících členů. Působnost MO může být rozšířena i na více obcí, pokud bude patřit pod jednu regionální organizaci. Z těchto organizací se následně mohou vyčlenit další organizace. MO vzniká ustanovením místního sněmu na základě souhlasu krajského výboru. Minimální počet MO jsou čtyři členové, při menším počtu MO zaniká. Naopak již zde nejsou zmíněny možnosti místní organizace navrhnout kandidáty do funkcí vyšších orgánů strany a možnost sestavování volební a povolební koalice. V pravomocech výkonného výboru zůstala pouze tvorba kandidátních listin pro obecní volby. (TOP 09: Stanovy, čl./§ 15)

3. 3. SPO

Strana práv občanů (SPO) vznikla v Praze roku 2009. Impulz k založení strany podalo sdružení přátel Miloše Zemana, které se vyslovilo na založení nového politického subjektu. Do svého názvu si strana následně přidala také jméno svého předsedy (Strana práv občanů Zemanovci). Ustanovující sjezd se konal v březnu 2010 a předsedou byl zvolen Miloš Zeman. Ve straně se shromáždili někdejší spolupracovníci předsedy, bývalí ministři nebo nespokojení členové ČSSD. Základní teze strany vytvořil její předseda Miloš Zeman. Jako priority označil rozšíření práv voličů, vybudování silného sociálního státu nebo také přijetí zákona o obecném referendu. V roce 2010 strana poprvé kandidovala ve volbách do parlamentu, ve kterých postavila kandidátky ve všech krajích. Straně však obdržela pouze 226 000 hlasů, což na překročení 5% klauzule nestačilo. (volby.cz) Po volebním neúspěchu se Miloš Zeman rozhodl složit funkci předsedy a jeho nástupcem se stal Vratislav Mynář. V roce 2012 se rozhodl Miloš Zeman kandidovat do prezidentské funkce s podporou SPO. Po úspěchu Miloše Zemana v prezidentských volbách se stal Vratislav Mynář kancléřem prezidenta a stranu převzal Zdeněk Štengl. V předčasných volbách do parlamentu v roce 2013 však

strana opět neuspěla a navíc snížila svůj volební zisk. Pro nový začátek se strana rozhodla v březnu 2014, kdy ze svého názvu vypustila jméno svého prvního předsedy a zvolila si nové vedení. Novým vrcholným představitelem strany se stal Jan Veleba. (aktualne.cz)

Organizační struktura strany

Základní a územně nejnižší organizační jednotkou strany je místní organizace. Nejvyšším orgánem MO je výroční členská schůze, která ze svého obsazení volí výbor MO, jež zajišťuje chod MO v období mezi konáním další výroční schůze. Posledním orgánem MO je schůze členská. Obdobnou formaci orgánů má i krajská organizace, která je vyšší územní organizací. Disponuje tedy krajskou konferencí, krajským výborem a krajským předsednictvem. Každá krajská organizace má navíc komisi kontrolní a klub zastupitelů, který je sborem poradním. Ústředním orgánem strany je celorepublikový sjezd SPO tvořen předsednictvem a delegáty. Činnost mezi sjezdy zajišťuje předsednictvo strany zvolené na sjezdu. Kontrolním orgánem je celorepubliková kontrolní komise, která jedná společně s kontrolní komisí krajskou. V období mezi zasedáním předsednictva řídí stranu politická rada SPO a její odpovědnost náleží předsednictvu strany. (SPO: Stanovy 2017, čl./§ 4)

3. 3. 1. Stanovy SPO

Vznik členství

Strana práv občanů rozděluje ve svých stanovách členství na řádné a čestné. Řádné členství může získat občan České republiky starší 18 let, který souhlasí s programem a stanovami SPO a zároveň není členem jiné politické organizace. Členem se strany se stane po podpisu přihlášky, zaplacením registračního poplatku 50Kč a většinovým rozhodnutím místní organizace. (SPO: Stanovy 2017, čl./§ 3) Stanovy v roce 2014 doplnily situaci, kdy člen SPO byl vyloučen ze strany předsednictvem a žádá o znovupřijetí. V takovém případě může pouze předsednictvo znovu rozhodnout o jeho přijetí na základě většinového konsenzu. (SPO: Stanovy 2014, čl./§ 3)

Práva člena

V právech členů stanovy zmiňují, že všichni mají práva stejná. Každý člen má právo zvolit si místní organizaci SPO, které bude členem. Možnost volit a být volen do stranických funkcí, a také kandidovat do veřejné funkce. Účastnit se jednání místní

organizace, jejímž je členem a podílet se na její činnosti. Strana také dovoluje členům účastnit se jednání vyšších orgánů, které se týkají jeho osoby. Dále je zde právo přednést své názory, připomínky a návrhy. Navíc svá stanoviska může člen písemně podat příslušnému orgánu a požadovat jejich vyřízení. Na jednání je členu strany přiděleno také plné právo kritizovat kteréhokoli člena nebo orgán strany. V poslední řadě je zde právo informovat se o průběhu a rozhodnutí jednání orgánů strany. (SPO: Stanovy 2017, čl./§ 3)

Povinnosti člena

Člen strany se aktivně podílí na činnosti SPO. Prosazuje schválený program strany a její cíle. Jedná a řídí se dle stanov SPO. Akceptuje rozhodnutí a usnesení orgánů strany. Stará se o dobré jméno strany. Přispívá do pokladny strany členským příspěvkem, jehož výše je dobrovolná. (SPO: Stanovy 2009, čl./§ 3) Stanovy 2014 rozšiřují povinnosti člena strany při vykonávání veřejné funkce. Ty ho zavazují plnit funkci ve shodě se stanovami. Členské příspěvky nejsou již dobrovolné. Byl stanoven termín jejich placení společně s jejich výší, kterou určuje předsednictvo. (SPO: Stanovy 2014, čl./§ 3)

Předseda a místopředseda

Pravomocem předsedy není vyhrazena žádná konkrétní část stanov. Předseda nebo společně dva místopředsedové reprezentují stranu navenek a jednají jejím jménem. Předseda má rozhodující hlas spolu s prvním místopředsedou a místopředsedy na politické radě, která zasedá v období mezi zasedáními předsednictva. Dále svolává celostátní sněm, schůze předsednictva nebo politickou radu. Jmenuje a odvolává vedoucího sekretariátu. (SPO: Stanovy 2017, čl./§ 5)

Předsednictvo

Předsednictvo strany řídí její činnost v období mezi konáními stranických sjezdů. Obsazení je tvořeno předsedou, místopředsedy a předsedy krajských organizací. S poradním hlasem jde zde vedoucí ústředního sekretariátu a předseda republikové kontrolní komise. Předsednictvo SPO svolává předseda strany alespoň jednou do měsíce. Zabývá se realizací návrhů sdružení předsedů MO. Jsou zde schvalovány kandidátní listiny pro všechny druhy voleb. Pro volby do nižších územních jednotek je možnost delegovat tyto pravomoci na jiné orgány SPO. Zakládá a ruší KO, resp. rozhoduje o jejich územní působnosti. Za příslušný rok schvaluje a rozpočet a zprávu o

hospodaření strany. Dbá na plnění programových dokumentů SPO a usnesení schválených na sjezdu SPO. V poslední řadě určuje termín a místo konání sjezdu. V roce 2014 bylo složení předsednictva rozšířeno o případného předsedu poslaneckého klubu a předsedu senátorského klubu. Nový bod také přisuzoval možnost na návrh republikové kontrolní komise zrušit členství na základě dvou třetin hlasů všech členů. Pokud byl člen SPO vyloučen ze strany předsednictvem, může pouze předsednictvo znovu rozhodnout o jeho přijetí na základě většinového konsenzu. Byly zde také definovány základní vnitrostranické normy, které předsednictvo schvaluje: organizační řád, řád přípravy voleb a kampaní, aj. (SPO: Stanovy 2014, čl./§ 5)

Místní organizace

Místní organizace (MO) je podle stanov SPO základní uzemní a organizační jednotkou. Její působnost a ustanovení řídí příslušný krajský výbor strany (KV). MO vzniká dnem ustanovující schůze, na základě předchozího rozhodnutí KV. MO sdružuje všechny členy, kteří do ní vstoupili a jejich spoluprací ji řídí. Minimální počet členů organizace je pět. Orgány MO jsou výroční členská schůze, členská schůze a výbor místní organizace. Výroční členská schůze se koná alespoň jedenkrát za dva roky. Schůzi svolává výbor MO a o jejím konání informuje všechno členy organizace prokazatelně předseda MO. Na schůzi se volí a odvolává předseda MO a výbor MO. Dále se zde vybírají delegáti na krajské konference a schvalují se zde zprávy o činnosti a hospodaření. MO navrhuje kandidáty na kandidátní listiny pro všechny volby a také se podílí na přípravě volební kampaně strany ve své oblasti. Organizace zaniká, pokud se pro to rozhodnou tři pětiny členů nebo pokud počet členů klesne pod tři. Členové zaniklé jednotky si následně mohou vybrat novou MO podle svého rozhodnutí nebo o jejich zařazení rozhodne příslušný KV. O chod MO se stará výbor, který je volen na dva roky. Zajišťuje přenášení rozhodnutí vyšších orgánů strany a jejich realizaci na MO. (SPO: Stanovy 2017, čl./§ 3) Výbor svolává schůze a jednání organizace. Na sjezdu SPO v roce 2014 byly přidány organizační prvky při konání výročního sněmu MO. Právo účastnit se schůze s poradním hlasem získali předseda kontrolní komise kraje, členové předsednictva kraje a členové republikové kontrolní komise. Předseda MO musí také svolat mimořádnou členskou schůzi, jestliže o to požádá nadpoloviční většina členů. O konání schůzi MO informuje předseda organizace sekretariát KV. Na každé schůzi (výroční členská schůze resp. členská schůze) se vypracovávají závěrečné dokumenty, které se do 14 dnů posílají KV. Stanovy také přidaly možnost zrušení MO

na základě usnesení krajského výboru, pokud MO nevykonává svou činnost po dobu delší než tři kalendářní čtvrtletí, porušuje stanovy strany nebo základní programové dokumenty. Rozhodnutí o zrušení musí v takovém případě schválit předsednictvo SPO.
(SPO: Stanovy 2014, čl./§ 4)

Srovnání

Tato část práce srovná oblasti stanov, které práce vytyčila v metodologii na začátku textu a jako empirické indikátory je využije v souhrnu, který přiblíží výsledek komparace a odpoví na stanovené hypotézy. Rozdělení do tří krátkých článků zpřehlední rozdíly a lze jednodušeji prezentovat zjištěné poznatky.

Členství ve straně nebo hnutí

Členství v politických stranách znamená pro příslušné osoby exkluzivní možnosti, jaké řadový občan bez politické příslušnosti nemá. Při bližší analýze zkoumaných stanov vybraných politických stran a hnutí se navíc exkluzivita členství ve straně násobí samotnou výjimečností členství v dotyčné straně. Aby práce přiblížila systematicky otázku členství, začne s popisem jednotlivých článků v této problematice. Nejprve nás seznámí s výsledky srovnání požadavků na uchazeče o členství v politické straně. Všechny tři politické subjekty zmiňují ve svých stanovách základní požadavky na uchazeče o členství v politické straně resp. budoucího člena politické strany tak, jak ve svém minimálním znění uvádí zákon o pol. stranách. Členem strany se tedy může stát pouze osoba starší 18 let, která je občanem České republiky a zároveň nepůsobí v jiném politickém subjektu. Uchazeč o členství v politické straně musí podat přihlášku do politické strany v náležité podobě a na příslušné místo (zpravidla nejbližší MO nebo se v současné době využívají již elektronické přihlášky). Členství vzniká dnem rozhodnutí příslušného orgánu a zaplacením členských příspěvků ve stanovené výši. Uvedené náležitosti zmíněné výše mají všechny tři politické subjekty shodné. Jak již bylo v práci zmíněno, po splnění minimálních požadavků může strana doplnit obsah článků o členství dle svého mínění a potřeb. Z pohledu nároků na uchazeče o členství v politické straně je Strana práv občanů nejvíce nakloněna k novým členům. Pokud uchazeč splňuje všechny základní předpoklady, které SPO dále nerozšiřuje, může být bez dalších prodlev přijat do strany. SPO nevyužívá možnost rozšířit oblast požadavků na uchazeče o členství v politické straně a je v této pozici nejtransparentnější. Kromě formálních náležitostí, které definují postup přijetí, se tedy jedná o velmi otevřenou stranu. Druhá strana v pořadí otevřenosti je TOP 09, která podobně jako SPO neklade vysoké nároky na uchazeče o členství. Na rozdíl od SPO však přece jen ve svých stanovách přiřadila jeden bod navíc, který rozšiřuje požadavky na uchazeče, a proto se řadí až za SPO. Tento bod se týká předložení negativního lustračního osvědčení uchazečem o členství v TOP 09. Osobnosti a témata, která strana prezentuje, tak dávají

najevo své rozhodnutí nespolupracovat s osobami spojenými s minulým režimem. Postupným vývojem strany se již tento požadavek spíše upozaďuje, jelikož se stává spíše historickým přežitkem. V případě Hnutí ANO 2011 lze tvrdit, že stanovy přisuzují členství vysokou míru exkluzivity. Uchazeč o členství musí doložit hned několik písemných dokumentů, které dokazují jeho způsobilost ke vstupu do Hnutí. Uchazeč se musí prokázat prohlášením o bezdlužnosti a beztrestnosti, ke kterému připojí svůj strukturovaný životopis bez zatajených údajů. Počet předkládaných dokumentů se během vývoje Hnutí rozšiřoval (prohlášení o beztrestnosti 2015, souhlas s kodexem Hnutí) a podmínky pro uchazeče tedy nabývaly na náročnosti. Uchazeč o členství musí při vstupu do Hnutí projevit kladné stanovisko i se stanovami a morálním kodexem, což ještě více zvyšuje podřizující účinek. Při zakládání Hnutí museli navíc první členové (oblastní koordinátoři, kteří se následně stali členy) podstoupit psychologické vyšetření, aby se zjistila jejich vnitřní integrita. Tato podmínka však do stanov již dále zařazena nebyla. (Dolejší 2012)

Vznik členství v politické straně nebo hnutí garantuje aktérům specifické práva, kterých by bez statutu člena nedoznali. Každý politický subjekt si vyhrazuje autonomní právo rozhodnutí, jaká oprávnění uzná svým členům. Oblast členských práv zakotvených ve stanovách se podobně jako ostatní oblasti stanov shoduje v základních obrysech. Člen strany má právo volit a být volen do funkcí ve straně, podílet se na chodu strany nebo se informovat o činnosti strany. Mezi základní práva patří také možnost účastnit se jednání MO podle své příslušnosti. Specifickou oblast představuje právo člena účastnit se jednání orgánů, které se týkají přímo jeho osoby. V případě TOP 09 se právo člena strany rozšiřuje pozitivním způsobem, ve kterém má člen možnost vytvářet náměty na zlepšení a připomínky vůči straně. Důležité právo, které garantuje stranický dokument členům TOP 09, vytváří možnost podílet se na tvorbě kandidátních listin ve formě nominace kandidátů dle příslušné stranické normy. Stanovy SPO ve svém znění zdůrazňují rovnost práv všech členů. Rovnoprávnost může být uplatňována například ve vnitrostranickém referendu, které může vyhlásit vedení strany s hlasovacím právem všech členů. Možnost vytvářet a navrhopvat případné náměty na zlepšení poměrů ve straně je obdobné jako u TOP 09. Stanovy navíc explicitně schvalují a vybízejí ke konstruktivní kritice, kterou má právo vznést každý člen. Velmi užitečným z pohledu člena SPO se stává i právo na výběr příslušnosti k MO bez dalších omezení. Z hlediska pravomocí řadového člena se Hnutí ANO 2011 drží jen základních práv, které nabízejí všechny strany. Po určitém vývojovém období strany se dokonce

některá práva v jistém smyslu omezila. Počáteční otevřenost hnutí, při které stanovy ve svém obsahu určovaly právo člena informovat se o činnosti hnutí a orgánů, se změnila pouze na možnost informovat se na jednání, která se týkají dotčené osoby. Rovněž právo na změnu MO jako v případě SPO nepodléhala žádnému omezení. V roce 2015 však změna stanov vyžaduje i kladné stanovisko MO, do které chce člen Hnutí přestoupit. Povinnosti člena se v základních termínech shodují napříč všemi stranami. Člen se musí podílet na programu a činnosti strany či hnutí, dodržovat stanovy a vnitřní předpisy a platit včas členskou příspěvkou ve stanovené výši. Nejnižší míra povinností je kladena ve straně TOP 09, kde plnoprávný člen strany není zavázán plnit žádné více rozvinuté povinnosti a je ve své pozici vysoce svobodný. Ve stanovách SPO se oblast povinností řadového člena také příliš neliší od volnějších pozic v TOP 09. Rozdíl nastává při zvolení řadového člena do veřejně volené funkce. V takovém případě se stejně jako jeho členství i zastávaná funkce řídí stanovami strany. Dotyčný člen je povinen dbát na to, aby vykonával funkci ve shodě se stranickým předpisem. Články o povinnostech člena v Hnutí ANO 2011 jsou při srovnání s dalšími stranami značně obsáhlé, nicméně se většinou jedná o podrobnější popis povinností, která řadový člen ostatních stran plní bez začlenění do stanov. V širokém výčtu povinností se však objevují i silné kontrolní mechanismy, kterými nedisponuje žádná z uvedených stran výše. Člen Hnutí má povinnost neprodleně oznámit hlavní kanceláři hnutí jakékoli trestní, přestupkové nebo exekuční řízení, které je vedeno vůči jeho osobě. Další bod stanov zavazuje člena na vyzvání vyšších orgánů, plně spolupracovat ve formě, kterou stanoví příslušný orgán Hnutí. V poslední řadě se ve stanovách objevil všeobecný závazek hmotné odpovědnosti člena při správě majetku. Nedílnou součástí povinností člena se stává také dodržování kodexu hnutí, se kterým souhlasil při vstupu. První verze kodexu se týkala pouze členů, kteří zastupovali hnutí v Poslanecké sněmovně. Tím více se morální kodex stal silným nástrojem k stranické soudržnosti. Členy Hnutí ANO 2011 mimo jiné zavazoval ke slibu, že během svého období nepřestoupí do jiného politického subjektu, případný návrh zákona nejprve konzultují se svým poslaneckým klubem a během hlasování o závažných tématech hlasují ve shodě s rozhodnutím poslaneckého klubu. Každý poslanec musel měsíčně přispívat na činnost klubu stanovenou částkou ze svého platu. V případě, že porušil některou z těchto podmínek stanovených v kodexu, musel zaplatit pokutu ve výši jednoho měsíčního platu poslance. Modifikovaná verze kodexu z roku 2017 se již nevztahuje pouze na poslance, ale na všechny členy. Nový

morální kodex již nezmiňuje pokuty, ale podobně jako první verze normativně určuje, jak se má člen Hnutí ve specifických otázkách zachovat.

Vedení strany

Předsednictvo Hnutí ANO 2011 je nevyšším orgánem Hnutí. Na rozdíl od TOP 09 nebo SPO, zde na první pohled chybí záruka zastoupení členů z Poslanecké sněmovny nebo Senátu. Na druhou stranu jsou však tyto orgány obsazeny právě takovými čelními představiteli. Předsednictvo TOP 09 je ve svých pravomocích spíše postaveno do pozice řídicí než rozhodující jednotky a jeho úkolem je spíše prezentovat stranu. Většina pravomocí je delegována na výkonný výbor strany, jedinou důležitou oblastí je rozhodování o pozastavení činnosti nižších územních organizací. V opačné situaci se pohybuje předsednictvo SPO, které hraje roli ústřední. Jelikož strana nemá tak širokou členskou základnu, vedení není děleno do více oblastí a je soustředěno do jednoho orgánu. Předsednictvo Hnutí ANO 2011 stojí v tomto případě na pomezí TOP 09 a SPO. Dělbá moci je rozdělena mezi předsednictvo a výkonný výbor. Řadu zásadních rozhodnutí však řídí samo předsednictvo. Důležité také zmínit, že předsednictvo Hnutí ovlivňuje samotné složení nejvyššího orgánu, protože rozhoduje o předsedech KO, kteří jsou součástí výkonného výboru. Postavení předsedů je v každé straně konstruováno podobně. Z hlediska dodržování stranických mechanismů se v oblasti předsednictva vychyluje způsob jednání Hnutí ANO 2011. Jak popisuje Kopeček a Svačinová, předsednictvo často jednalo poloformálním či neformálním způsobem a odchylovalo se od obsahu stanov. V roce 2013 rezignovali na post v celostátním předsednictvu Hnutí kvůli vnitrostranickým sporům čtyři z pěti místopředsedů Hnutí. Následné měsíce fungovalo předsednictvo Hnutí dál bez obsazených pozic a navíc další svůj post opustila i Věra Jourová, která se ujala pozice v Evropské komisi. Zbývající členové předsednictva nepokládali za nutné svolat mimořádný sněm, aby celostátní předsednictvo bylo opět úplné. Následně v roce 2014 celostátní předsednictvo kooptovalo dva nové členy, Radka Hlouška a Pavla Eliase do vedení strany. O obsazení celostátního předsednictva však rozhoduje celostátní sněm a stanovy neuvádějí žádnou jinou možnost, jak obsadit posty v předsednictvu, než na řádném sjezdu Hnutí. (Kopeček, Svačinová 2015: 196, rovněž Koděra 2013, Patočka 2014) Privilegované postavení celostátního předsednictva lze interpretovat také v situaci, kdy využilo sestavení zvláštní komise před komunálními volbami v roce 2014. Jelikož Hnutí nedisponovalo dostatečně širokou základnou členů do komunálních voleb,

vznikla speciální komise, která měla na starost rozsáhlé prověřování kandidátů. Po zjištění minulosti (stranické i osobní) a základních informacích o kandidátech, následovaly osobní pohovory s kandidáty. (Kudláčková 2014) Poslední zmínku k vedení strany Hnutí ANO 2011 lze demonstrovat při tvorbě programových bodů Hnutí pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Volební program a základní priority jsou pro všechny politické subjekty velmi zásadní oblastí, které by se měly projednávat na celostátním sněmu. V Hnutí ANO 2011 se program tvořil až v průběhu kampaně v úzkém kruhu předsednictva a expertů na kampaně bez větší vnitrostranické diskuze. (Pokorný 2013, též Jankajová 2013) V kontextu vnitrostranických předpisů lze u předsednictva Hnutí ANO 2011 hovořit i o možném zneužití moci, kterou propůjčují stanovy. Předsednictvo Hnutí, v jehož čele stojí předseda Hnutí má ve svých pravomocích tvorbu stranických předpisů, mezi které patří i morální kodex. Situaci předcházelo zmírnění morálního kodexu do podoby, aby vyhovoval předsedovi a prvnímu místopředsedovi Hnutí, kterým hrozilo obvinění kvůli údajnému dotačnímu podvodu. (Řápek 2017) Morální kodex z roku 2013 zavazoval člena Hnutí, aby neprodleně po sdělení obvinění rezignoval na zvolený mandát, funkci a členství v Hnutí. Nový morální kodex z roku 2017 byl pozměněn právě v období, kdy mělo být vzneseno obvinění v případě zainteresovaných osob. Podoba nového morálního kodexu již předpokládala rezignaci na zvolený mandát, funkci a členství ve straně až při obžalobě, která je další fází v trestně právním řízení. (Otto 2017b, rovněž ceskatelevize.cz c) Další srovnávané subjekty SPO a TOP 09 neprojevily podobné odchylky od stanov jako je tomu v případě Hnutí ANO 2011. Pokud vedení strany například zasáhlo jako nadřazený orgán, tak se vždy jednalo v souladu se stanovami. Lze tento aspekt ilustrovat na příkladu situace z Českých Budějovic, kdy za porušení stanov byla příslušná MO podle stanov zrušena. (ceskatelevize.cz b) Určité pochybnosti se mohou projevit u SPO v případě vnitřního fungování na nižších územních jednotkách, kde podle některých členů byly porušeny stanovy. Následné stranické vyjádření však tyto pochybnosti popřelo a pochybení se neprokázalo. (idnes.cz)

Z pohledu svěřených pravomocí vedoucím představitelům stran se stanovy shodují v základních bodech ve vedení strany, svolávání vrcholných schůzí orgánů strany nebo reprezentace politického subjektu na veřejnosti. Každá strana má však v této oblasti svá specifika. Předseda Hnutí ANO 2011 a TOP 09 je ve stanovách přímo definován a zmíněn ve zvláštním článku. Ve stanovách SPO se vrcholná stranická pozice předsedy nedefinuje ve zvláštních člancích předpisů, ale zmiňuje se pouze při

určení vztahů ve straně. V otázce prvních místopředsedů je v TOP 09 ve své pozici postavena na téměř stejnou úroveň jako předseda strany. Může tedy jednat ve jménu strany samostatně bez pověření předsednictva. Tak se děje například v ANO 2011, ve kterém prvního místopředsedu pověřuje předsednictvo. SPO řeší tuto situaci duální spoluprací dvou místopředsedů. První místopředseda TOP 09 může navíc nezávisle rozvažovat pracovní poměr s třetími osobami, což může mít vliv na podobu stranických funkcí. Pravomoci svěřené předsedům politických subjektů se odlišují určitými aspekty. Stanovy Hnutí ANO 2011 z roku 2017 přiznávají předsedovi Hnutí z pohledu vnitřní organizace zásadní pravomoci. Předseda má možnost zasahovat do již schválených kandidátních listin a pozměňovat jejich obsah autonomně bez konzultace s předsednictvem. Tato velice silná pravomoc v rukou jedné osoby tak snižuje demokratičnost uvnitř hnutí. Předseda Hnutí tak získal flexibilní možnost reagovat na možné problémy, které se objeví až po uzavření kandidátních listin. Podle Jana Kysely se pravomoc jedné osoby neslučuje s demokratičností strany a Ministerstvo vnitra nemělo registraci vůbec akceptovat. Odvolat se na stanovy však mohou jen členové Hnutí, a proto se očekávalo, jestli se při nejbližších volbách objeví sporné momenty využívání nové pravomoci předsedy Hnutí. V následných podzimních volbách 2017 do Poslanecké sněmovny ale nebyly zaznamenány žádné takové stížnosti. (Otto 2017) Vnitřní předpisy strany TOP 09 se odlišují významným postavením předsedy čestného. Pozice je odvozena z významného postavení osobnosti Karla Schwarzenberga a nelze předpokládat, že další čestný člen případně čestný předseda bude disponovat obdobnými pravomocemi. Stanovy určují pozici čestného předsedy jako zástupce strany v oblasti jednání se zahraničními subjekty a na mezinárodních událostech. Čestný předseda rovněž formuje zahraniční politiku strany a může zasednout na všech zasedáních orgánů strany. Čestné členství, tedy pozice čestné místo předsedy strany, je přiznáno i ve straně SPO. Tato pozice získává pouze honorační charakter bez zvláštních pravomocí, které by z ní vznikaly i přes to, že strana určitou dobu jméno čestné předsedy Miloše Zemana měla v názvu. (lidovky.cz) Pozice předsedy strany či hnutí ve všech případech nepřináší poznatky o výkonu pravomocí v nesouladu se stanovami. Rozpory nastávaly u předpisů vnitrostranických a opět v případě Hnutí ANO 2011. Předseda Hnutí Andrej Babiš nerespektoval morální kodex, který sám podpořil jako člen předsednictva. Morální kodex zavazuje všechny členy Hnutí, že v případě trestního stíhání požádá příslušný poslanecký výbor o jeho vydání a nebude využívat

poslaneckou imunitu. Několik měsíců, tak předseda porušoval morální kodex Hnutí. (Horák 2017)

Místní organizace

Všechny zvolené politické subjekty definují MO jako svoji základní a nejnižší územní jednotku. Činnost MO koordinují zpravidla orgány územně nadřazené (oblastní nebo krajské organizace), které následně fungují v součinnosti s orgány celorepublikové působnosti (předsednictvo strany). Stupeň autonomie MO lze sledovat ve dvou liniích: autonomie vůči KO a vůči orgánům celorepublikové působnosti resp. předsednictvu strany. Stanovy zakotvují postavení MO v pevné hierarchické organizaci strany a zároveň přiznávají určité pravomoci uvedené ve stanovách. Odlišnosti mezi stranami pokračují i v případě zakládání nebo zrušení MO. Rozhodující vliv při založení MO ve straně SPO má KO SPO, která ustanovuje její působnost. Zrušení MO SPO opět náleží organizaci krajské, ale proceduru musí schválit předsednictvo strany. Základní pravomocí MO SPO představuje možnost přijímání nových členů do strany a rozšiřovat tak členskou základnu. MO SPO není v oblasti nábory na nikoho vázaná a může rozhodovat zcela autonomně. Pravomoci místní organizace SPO rozšiřují dále působnost jednotky při tvorbě kandidátních listin do všech druhů voleb. Nepodílí se tedy jen na tvorbě kandidátních listin do místních zastupitelských sborů, jak je tomu obecně u MO zvykem, ale mohou nominovat kandidáty i do voleb s celostátním rozsahem. V konečné fázi schválení finální podoby kandidátních listin má však rozhodující slovo předsednictvo strany. Provázání s krajskou organizací zvyšuje navíc právo hlasu poradního na zasedání předsednictva krajské organizace.

Místní organizace TOP 09 vzniká ustanovujícím sjezdem, který schválila příslušná KO TOP 09. Rozšiřování členské základny MO TOP 09 se vede ve spolupráci s regionální organizací. Místní organizace není tedy ve svém rozhodování v oblasti nábory úplně autonomní. Výbor místní i regionální organizace se musí kladně vyjádřit k přijetí nového člena. Pokud se oba výbory neshodnou, má rozhodující slovo a konečné slovo krajský výbor. Participace MO TOP 09 v oblasti voleb se vztahuje jen na sestavování kandidátních listin pro volby do místních zastupitelských sborů. Rozhodnutí o podobě kandidátek je však ve spolupráci s oblastní organizací plně v rukou MO TOP 09. Do roku 2011 měla navíc MO TOP 09 výjimečně silné autonomní postavení, kdy stanovy dávaly plnou moc místním organizacím uzavírat volební a povolební koalice v komunálních volbách nebo právo nominovat kandidáty do vyšších

orgánů strany. S postupem vývoje strany byly tyto pravomoci odebrány. Založení místní organizace ve stanovách Hnutí ANO 2011 přísluší předsednictvu Hnutí. Impuls k založení může podat pět členů Hnutí sdružených na úrovni obce nebo celostátní předsednictvo rozhodne o založení samostatně bez žádosti členů. Ve stejném znění stanov je přiblíženo i rozpuštění místní organizace, které opět řídí předsednictvo Hnutí. Základní atribut přijímat nové členy do Hnutí zprostředkovává oblastní organizace, která je v kontaktu s uchazečem a oznamuje mu rozhodnutí o přijetí. O udělení členství nicméně rozhoduje předsednictvo strany, které posílá své rozhodnutí oblastní organizaci. MO ANO 2011 ve fázi náboru členů je zcela stranou, jelikož všechny přihlášky se posílají nejprve hlavní kanceláři hnutí, která po zhodnocení náležitostí deleguje přihlášky uchazečů příslušné oblastní organizaci. Do roku 2015 neměla MO ANO 2011 možnost zasahovat ani do procesu tvorby kandidátních listin. Sněm Hnutí ANO 2011 tuto pravomoc přidal až v roce 2015. MO ANO 2011 má však pouze nominační pravomoc, konečný hlas má v tomto případě celostátní výbor Hnutí. Jediná stabilní pravomoc, která je svěřena MO ANO 2011 se vztahuje k nominačnímu procesu vnitřní organizace strany. Místní organizace hnutí tak může nominovat kandidáty ucházející se o vedoucí místa ve straně nebo lokálních organizacích (předseda, místopředseda, člen předsednictva, kontrolní komise, rozhodčí a smírčí komise, krajské předsednictvo a oblastní předsednictvo), volba a odvolání revizora hospodaření v MO.

Závěr

Bakalářská práce byla na začátku rozdělena na teoretickou část, ve které uvedla výchozí koncept metodologického ukotvení práce a přiblížila problematiku politické strany a strukturu zákona o pol. stranách, jenž zakládá institut stanov. Druhá část práce se zaměřila na vybrané aspekty politických stanov zvolených politických subjektů a jejich následnou komparaci na základě indikátorů, které uvádějí stanovy. Na začátku si práce vytyčila dílčí hypotézy v souvislosti se stranickou organizací, které tato část textu vhodně zodpoví. Důležitou oblastí, na kterou chce práce upozornit, je specifická rozdílnost každé strany či hnutí, která profiluje stranu ve stranickém systému. První část závěru práce prezentuje výsledky komparace vedení strany reprezentované předsednictvem, předsedou a místopředsedou strany ve vztahu respektování stranických předpisů. Rozdíl v rozsahu zjištěných pravomocí vedoucích orgánů v této části práce není až tak podstatný u předsednictva politických subjektů, jako spíše u vedoucích představitelů. Předsednictvo má v každém ze tří subjektů různou pozici v hierarchii. V TOP 09 reprezentuje stranu a nejvýraznější pravomocí je pozastavení činnosti místního nebo regionálního výboru. Předsednictvo Hnutí ANO 2011 má ve svých pravomocech výrazně vyšší pravomoci a navíc má rozhodující vliv složení výboru strany, který je výkonným orgánem Hnutí, což staví předsednictvo do mimořádné silné pozice. V přirozeně silné pozici je také předsednictvo SPO, které má ve straně dominantní postavení. Při srovnání všech tří politických subjektů organizace Hnutí ANO 2011 vykazuje výrazný stupeň nesouladu stranických předpisů. Předsednictvo Hnutí využívá neformální pravidla jako v případě neúplnosti předsednictva a následného kooptování členů, tím nedbalo na stanovy Hnutí. Neformální vliv se využívá i při tvorbě programu Hnutí, který neprochází větší vnitrostranickou diskuzí, ale spíše se na něm podílí tým expertů. Předsednictvo Hnutí využívá své pravomoci ve prospěch předsedy a zakladatele strany, jako například v případě pozměnění morálního kodexu. Postavení předsedů stran či hnutí se také odlišuje. Předseda SPO i TOP 09 má ve svých pravomocech pouze možnost jednat za stranu jejím jménem, případně může zasednout na všech jednáních strany. Předsedovi SPO se dokonce nevěnují ani zvláštní články ve stanovách. Opravdu silnou pozici má naopak předseda Hnutí ANO 2011, která tak odráží jeho nenahraditelnou úlohu. Exkluzivní pravomoci zasahovat do kandidátních listin a rozhodující hlas při hlasování orgánů odlišuje postavení předsedy od předsedů z ostatních zkoumaných politických subjektů. Netečný přístup členů Hnutí k porušování morálního kodexu jejím předsedou po několik měsíců jen více potvrzuje důležitost

postavení této osobnosti, která má vliv na úspěch strany. Loajalita ke zdroji a zakladateli legitimacy v politickém subjektu je výzvou k budoucímu přežití strany, která bude prověřena při prvních neúspěších Hnutí. Další dva zkoumané subjekty, tedy TOP 09 a SPO se v oblasti respektování stanov drží standardní role politické strany, která dbá na své vnitřní předpisy. Určitou nižší vypovídající hodnotu má toto tvrzení u strany SPO, při které se již pochybnosti o nerespektování stanov na nižších územních jednotkách objevily. Komplikovanost prokázání tohoto případu však snižuje relevanci této hypotézy. Pokud však práce zohlední předložené prameny, lze tvrdit, že TOP 09 a SPO se od stranických stanov neodchylují v případě výstupů předsedy ani předsednictva. Strany mají odlišný přístup k rozdělení moci uvnitř organizace. Lze tvrdit, že předsednictvo a předseda TOP 09 mají decentní pravomoci a jejich výstupy se neodchylují od stanov strany. Předsednictvo SPO má naopak dominantní postavení a předseda strany má rovněž obdobné postavení jako předseda TOP 09, ale stanovy jsou zde také respektovány. V případě Hnutí ANO 2011, ve kterém má vedoucí představitel výrazně silnou pozici, které mu určují stanovy, porušoval předseda Hnutí dlouhodobě vnitřní předpisy strany. Předsednictvo Hnutí reprezentuje podobnou situaci, při níž vysoká koncentrace moci v úzkém kruhu osob zvyšuje možnost nerespektování stanov. Otázku předsednictva do značné míry ovlivňuje postavení jejího předsedy, který stojí v čele předsednictva a tak přenáší svoji vůli do výstupů statutárního orgánu Hnutí. Vyšší koncentrací moci skutečně přibývá nerespektování stranických předpisů. Je však obtížné znázornit potřebnou minimální úroveň moci, při které tento jev nastává. Hypotézu stanovenou v úvodu práce je tak možno pokládat za potvrzenou. Pokud institucionalizaci chápeme jako proces, ve kterém se stranické předpisy shodují s reálným projevem, tak strany TOP 09 a SPO jsou institucionalizované a stabilní. Hnutí ANO 2011 je naopak svým projevem neinstitutionalizované a organizačně nestabilní.

V otázce členství je zde výrazný rozdíl mezi SPO a TOP 09 na jedné straně a Hnutím ANO 2011 na druhé. První dvě zmíněné strany kladou minimální požadavky na uchazeče nebo požadavky časem zmírnily jako v případě TOP 09, která již nevyžaduje ani negativní lustrační osvědčení. Strany tedy vykazují maximální stupeň otevřenosti a nekladou zvýšené nároky na uchazeče. Hnutí ANO 2011 představuje výrazně odlišný přístup v oblasti přijímání nových členů. Podmínky, které musí uchazeč splnit před vstupem do Hnutí, představují preventivní opatření Hnutí proti výraznému nárůstu členské základny. Požadavky se navíc časem ještě rozšiřovaly, což naznačuje silnější uzavřenost Hnutí. Uchazeči o členství tak procházejí silnější kontrolou, která je

extrémně náročná a představuje výjimečnou pozici mezi třemi srovnanými subjekty a možná dokonce v celém stranickém systému. Členská základna je díky ní značně omezená a lépe kontrolovatelná. Postavení členů v politické straně je rovněž rozdílné. SPO a TOP 09 se ve znění svých stanov snaží podpořit participaci členů ve straně v podobě předkládání návrhů, připomínek nebo konstruktivní kritiky. Stanovy TOP 09 udělují svým členům dokonce možnost nominovat kandidáta pro volby dle příslušné stranické normy. Pravomoc, která odlišuje členy SPO od TOP 09 a ANO 2011 je možnost člena informovat se o činnosti a jednání orgánů SPO. Jedná se sice o jednoduchou, ale důležitou pravomoc kontroly strany členem. Tato pravomoc členů působila určité období i ve stanovách Hnutí ANO 2011, ale v roce 2015 již tak omezený rozsah pravomocí člena se zredukoval na absolutní minimum možností. Povinnosti člena opět rozdělují kategorii našich politických subjektů. Strany TOP 09 a SPO nepožadují po svých členech výrazně odlišné vlastnosti typu dodržování stanov, placení členských příspěvků nebo dodržování rozhodnutí orgánů. Členové jsou v těchto dvou stranách výrazně svobodní a nevázáni povinnostmi nad rámec minima. U SPO je však nenápadná, ale důležitá odchylka v případě, že člen zastupuje veřejně volenou funkci. Vázanost ke straně ve výkonu veřejné funkce je zde výrazně vyžadována, i když lze předpokládat, že kterýkoliv člen reprezentující politickou stranu je vázán podobnou artikulací článků propagující program strany již v povinnostech člena. Při bližším srovnání povinností člena Hnutí ANO 2011 jsou články výrazně rozvinutější, vyjadřují nicméně podobnou strukturu povinností členů jako u ostatních politických subjektů. Nad rámec těchto základních pravidel přibylo několik kontrolních mechanismů, které opět nemají v českém prostředí obdobné zastoupení. Závazek upozornit stranu na trestní, exekuční či přestupkové řízení vedené proti členovi Hnutí společně se silně svazujícím morálním kodexem je účinný kontrolní mechanismus, který má výrazný vliv na organizaci strany. Z uvedených argumentů lze uvést, že strany SPO a TOP 09 nekladou výrazné nároky na uchazeče o členství. Zároveň postavení členů ve straně a jejich práva doznávají určitých pravomocí nad rámec minimálních možností. Současně povinnosti jsou pro členy na nejnižší možné úrovni. Z tohoto důvodu se u těchto dvou stran hypotéza formulovaná v úvodu práce nepotvrdila. Strany jsou otevřené novým členům, stanovy přiznávají členům vlivné pravomoci a nevyžadují omezující povinnosti. Hnutí ANO 2011 výrazně převyšuje svými požadavky na členy při vstupu do Hnutí ostatní strany. Navíc požadavky se časem rozšířily a omezovaly nové uchazeče. Postavení členů ve straně se omezuje na minimalizaci práv členů

a výrazně je zde kontrolováno postavení člena v jeho povinnostech. Hypotéza stanovená na začátku práce se nám v tomto případě potvrdila. Hnutí je uzavřenou strukturou, zaměřuje spíše na voliče než na členy, kteří mají omezený vliv na chod organizace.

Poslední část závěru tvoří interakce vedení strany s nižšími územními celky. Organizace místní ve straně SPO ustanovuje KO, která ji také ruší. Ve straně TOP 09 vzniká MO také z rozhodnutí KO, pravomoc nad zrušením MO (přesněji místního výboru) se již posunuje do orgánu předsednictva strany. Zatímco v TOP 09 předsednictvo může pozastavit či zrušit činnost nejvyššího orgánu místní organizace, v hnutí ANO má předsednictvo plnou moc nad touto základní jednotkou a může ji zrušit, sloučit nebo založit novou organizaci. Vliv SPO na nižší organizační jednotky je zdaleka nejmenší. Správu MO mají na starost organizace krajské, předsednictvo v tomto případě může uplatňovat vliv pouze skrze organizaci krajskou, kterou může rušit nebo naopak založit. Pokud práce srovná další důležitou oblast působnosti MO, kterou je vliv na komunální politiku a tvorbu kandidátních listin. Místní organizace TOP 09 má možnost nominovat kandidáty do voleb dle příslušné stranické normy a mají rozhodující vliv na podobu kandidátky do voleb do místních zastupitelských sborů. Podobnou možnost nominace do všech druhů voleb má i MO strany SPO, ale nemá rozhodující roli při schvalování kandidátek, kterou si ponechává předsednictvo SPO. V opačné pozici byli MO Hnutí ANO 2011, které do roku 2015 nedisponovalo ani nominační pravomocí. I v tomto případě se konečné rozhodnutí o podobě kandidátních listin pro volby do místních zastupitelských sborů uděluje ve vedení strany. Poslední důležitou činností MO je nábor nových členů. Nejvyšší míru volnosti dosahuje MO strany SPO, která dle svého uvážení a rozhodnutí vedoucích orgánů rozhoduje o přijetí členů. Místní jednotka strany TOP 09 v otázce přijetí nových členů kooperuje s regionální organizací, její rozhodující role je tak oslabena. V krajním případě může rozhodnutí o přijetí uchazeče zcela vynechat MO. Nábor nových členů v Hnutí ANO 2011 funguje specificky zvolenou metodou. Místní organizace nemá na průběh žádný vliv. Téměř veškerý průběh je přenesen na vyšší územní jednotku a o přijetí uchazeče rozhoduje centrálně předsednictvo Hnutí. Lze tedy na základě stanovené hypotézy uvést, že místní organizace Hnutí ANO 2011 má velmi slabé postavení a rozhodující vliv si zachovává vedení strany. Čímž se potvrzuje naše hypotéza o organizační struktuře kartelové strany. Organizační struktura dalších dvou subjektů je více decentralizovaná a MO si zachovávají určitou míru autonomie. Ve srovnání s ostatními místními organizacemi je MO Hnutí ANO 2011 pouze lokální opora strany bez svéprávného postavení

a prezentuje výrazný prvek centralizace Hnutí. I přes to nelze hovořit o silném postavení místních organizací stran SPO a TOP 09. Rozhodující vliv si v oblasti rozhodnutí u kandidátních listin nebo o zrušení MO ponechává vedení strany. V případě TOP 09 se MO musí navíc shodnout i s organizací regionální při přijímání nových členů. Lokální organizace nových politických stran jsou tedy slabé a dominantní postavení si zachovává vedení strany. Stanovená hypotéza se prokázala jako platná ve všech případech. Strany splňují organizační strukturu kartelové strany na nižších úrovních organizace, přičemž Hnutí ANO 2011 výrazně převyšuje ostatní zkoumané subjekty stupněm kontroly organizačních jednotek.

Závěrem lze dodat, že strany TOP 09 a SPO mají i přes určité specifické odlišnosti z hlediska organizační struktury velmi podobný charakter. Základním specifikem stanov SPO a TOP 09 je zajištění organizační struktury a ukotvení vedoucích orgánů. Důraz na centralizaci strany se projevuje i v těchto subjektech. Hnutí ANO 2011 představuje ve srovnání všech tří organizačních struktur velice krajní případ, který jistě není běžný ani v širokém stranickém systému. Stanovy zajišťují silnou kontrolu nad přijímáním uchazečů, ale také členů Hnutí. Stanovy neslouží pouze k založení vztahů mezi nadřízenou a podřízenou jednotkou, ale jejich cílem je plná kontrola nad děním v organizaci. Jak vysvětluje právník Jan Kysela ve svém komentáři k zákonu o pol. stranách, ochrana členů v daném politickém subjektu je omezená i když se stanovy jeví jako nedemokratické. Stanovy politických stran představují široký zdroj informací o organizační struktuře politických stran. Funkci organizačních mechanismů však zkreslují poloformální či neformální metody jednání uvnitř stran, které jsou nečlenovi značně neznámé. Dostupná literatura k problematice tématu není příliš rozsáhlá. Práce proto vycházela ze zákona o pol. stranách, který definuje strukturu stanov a jejich základní parametry. Zejména komentář k zákonu od Jana Kysely a Mariána Kokeše přispěl k upřesnění základních podmínek, které jsou nezbytné k fungování politických stran. Z hlediska organizační struktury politických stran práce čerpala zejména z teorií Richarda Katze a Petera Maire a jejich strany kartelu, které v českém podání prezentuje Michal Klíma. Přínosnou se stala i práce Angela Panebianca, který vytvořil vlastní koncept institucionalizace stran. Částečné vypůjčení pasáže jeho rozsáhlé teorie institucionalizace politických stran, která se konkrétně zaměřuje na stanovy politických stran, dopomohlo k obraznějšímu vyjádření možné institucionalizace politických stran. Práce měla k dispozici dostatek dokumentů v podobě stanov politických stran. Nejvíce transparentní je v tomto ohledu strana

TOP 09, která zveřejňuje všechny podoby stanov, včetně těch starších, na svých internetových stránkách. Ostatní dva politické subjekty zveřejňují pouze aktuální verzi stanov. Z toho důvodu bylo třeba kontaktovat příslušné stranické sekretariáty. Po kontaktu však zaslaly většinu požadovaných stanov. Nutno podotknout, že komunikace SPO je na tristní úrovni. Nové poznatky by jistě přineslo srovnání nových politických subjektů s těmi původními, které působí ve stranickém systému od jeho vzniku. Podobná komparace by mohla přiblížit organizační strukturu českých politických subjektů a možná zvýraznila rozdíly nebo podobnosti ve stanovách těchto subjektů. Další srovnání do budoucna tak není zdaleka vyčerpáno a může prohloubit dosavadní zjištění.

Literatura

Aktualne.cz „Strana práv občanů“ 30. 3. 2014 (online). Dostupné z:

<<https://www.aktualne.cz/wiki/politika/politicke-strany/spoz/r~i:wiki:366/>>

(11. 4. 2018)

ANO 2011. 2013. *Stanovy ANO 2011 ve znění schváleném Celostátním sněmem 2. 3. 2013* (Přiloženo v příloze práce na CD).

ANO 2011. 2015. *Stanovy ANO 2011 ve znění schváleném Celostátním sněmem 1. 3. 2015* (Přiloženo v příloze práce na CD).

ANO 2011. 2017. *Stanovy ANO 2011 ve znění schváleném Celostátním sněmem 26. 2. 2017* (online). Dostupné z: <<https://www.anobudelib.cz/file/edee/2017/stanovy-schvalene-iv.-celostatnim-snemem.pdf>> (24. 4. 2018)

ANO 2011. 2013. *Kodex poslance politického hnutí ANO 2011 ve znění schváleném Výborem Hnutí 30. 10. 2013* (online). Dostupné z: <https://www.anobudelib.cz/file/edee/ke-stazeni/poslanecky-klub/eticky-kodex-poslance-politickeho-hnuti-ano-2011.pdf> (24. 4. 2018)

ANO 2011. 2017. *Morální kodex reprezentanta politického Hnutí ANO 2011 ve znění schváleném Výborem Hnutí 29. 1. 2017* (online). Dostupné z: <https://www.anobudelib.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf> (24. 4. 2018)

Aron, Raymond. 1993. *Demokracie a totalitarismus*. Brno: Atlantis.

Bahyřová, Lenka, Jan Filip, Pavel Molek, Milan Podhrázký, Radovan Suchánek, Vojtěch Šimíček, Leoš Vyhnánek. 2010. *Ústava České Republiky. Komentář*. Praha: Linde.

Bureš, Jan, Jakub Charvát, Petr Just, Martin Štefek. 2012. *Česká demokracie po roce 1989*. Praha: Grada Publishing.

Cabada, Ladislav, Karel Vodička. 2011. *Politický systém České republiky*. Praha: Portál.

Ceskatelevize.cz „Bude líp? Jak se z ANO stala těžká váha české politiky“ 28. 2. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1507250-bude-lip-jak-se-z-ano-stala-tezka-vaha-ceske-politiky>> (11. 4. 2018)

Ceskatelevize.cz b „Trest za KSČM: TOP 09 zrušila českobudějovickou organizaci“ 25. 11. 2010. (online). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1301702-trest-za-kscm-top-09-zrusila-ceskobudejovickou-organizaci>> (24. 4. 2018)

Ceskatelevize.cz „Ano zmírnilo morální kodex, rezignaci členů žádá až po obžalobě“ 30. 3. 2017 (online). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2071464-ano-zmirnilo-moralni-kodex-rezignaci-clenu-zada-az-po-obzalobe>> (24. 4. 2018)

Čmejrek, Jaroslav, Václav Bubeníček, Jan Čopík. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.

Denik.cz „Místo členů nabírají některé strany registrované příznivce“ 21. 8. 2016 (online). Dostupné z: <https://www.denik.cz/z_domova/misto-clenu-nabiraji-nektere-strany-registrovane-priznivce-20160821.html> (11. 4. 2018)

Dolejší, Václav. 2012. „68, 69, 70. Babiš už má stranu ve většině okresů“ MF Dnes. 14. 5. 2012.

Epstein, Leon David. 1967. *Political Parties in Western Democracies*. London: Routledge.

Fiala, Petr, Maxmilián Strmiska. 2009. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.

Hanley, Sean. 2011. „Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996–2010: hledání možných příčin politického zemětřesení.“ Sociologický časopis. 47 (1) 115–136.

Harmel, Robert. 1985. „On the Study of New Parties“ International Political Science Review. 6 (4): 403–418.

Horák, Jan. „Babiš se staví proti kodexu ANO, o své vydání sněmovnu nepožádá“ 2. 9. 2017 (online). Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/babis-nepozada-o-sve-vydani-ddl-zpravy-domov.aspx?c=A170901_151410_In_domov_jho> (24. 4. 2018)

Hug, Simon. 2001. *Altering Party systems. Strategic Behaviour and Emergence of New Political Parties in Western Democracies*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Huntington, Samuel P. 1968. *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press.

Idnes.cz „Pražští Zemanovci svrhli středočeské vedení. Je to puč, stěžují si.“ 24. 8. 2013 (online). Dostupné z: <https://praha.idnes.cz/zemanovci-svrhli-vedeni-0ww-/praha-zpravy.aspx?c=A130824_204301_praha-zpravy_neh> (24. 4. 2018)

Iudictum.cz „Pst 2/2003 – 69 – Politické strany: povinnost předkládat výroční finanční zprávu.“ (online). Dostupné z: <<https://iudictum.cz/3704/pst-2-2003-69>> (11. 4. 2018)

Jankajová, Erika. „Vyhrál Babišovi volby marketing?“ 8. 11. 2013 (online) Dostupné z: <<https://www.cas.sk/clanok/264922/vyhral-babisovi-volby-marketing/>> (24. 4. 2018)

Jarmara, Tomáš. 2011. „TOP 09 a Věci veřejné institucionalizace českých politických stran po roce 1989“ *Politologická revue*. 8 (1): 56–74.

Klíma, Michal. 1996. „Strana kartelového typu.“ *Politologický časopis*. 3 (1): 4–11.

Klíma, Michal. 1996. „Catch-all strany O. Kirchheimera.“ *Politologický časopis* 3 (3): 225–234.

Kment, Vojtěch. 2013. „Členění vnitřních předpisů pro teorii a praxi.“ *Časopis pro správní vědu a praxi*. (1): 75–83.

Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5795>> (11. 4. 2018)

Koděra, Petr. „Exmístopředsedkyně ANO 2011: Ani bohatí nezabrání krádežím v politice, Babiš má dvojí tvář“ 27. 8. 2013 (online). Dostupné z:

<<https://ihned.cz/c1-60497990-hnuti-ano-2011-hana-grepova-miliardar-andrej-babis->> (24. 4. 2018)

Kopeček, Lubomír, Petra Svačinová. 2015. „Kdo rozhoduje v českých politických stranách? Vzestup nových politických podnikatelů ve srovnávací perspektivě.“ *Středoevropské politické studie* (2): 178–211.

Kysela, Jan, Marian Kokeš. 2017. *Zákon o sdružování v politických stranách a hnutích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer.

Kudláčková, Lucie. „Babišovy kandidáty do voleb lustruje bývalá manažerka s leasingové firmy“ 3. 9. 2014 (online). Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/denik-insider/babisovy-kandidaty-do-voleb-lustruje-byvala-manazerka-z-leasingove-firmy/r~i:insider:article:42859/>> (24. 4. 2018)

Lidovky.cz „SPOZ už nebudou zemanovci, prezident však čestným předsedou zůstane“ 29. 3. 2014 (online). Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/spoz-uz-nebudou-zemanovci-prezident-vsak-cestnym-predsedou-zustane-1jc-/zpravy-domov.aspx?c=A140329_164347_In_domov_hm> (24. 4. 2018)

Linek, Lukáš. 2004. „České politické strany a jejich členové. K postupné proměně charakteru členství“. Pp. 174–192 in Jiří Kabele, Martin Potůček, Irena Prázová, Arnošt „Listina základních práv a svobod“ psp.cz (online). Dostupné z: <<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>> (24. 4. 2018)

Mejstřík, Martin. 2013. „Panebiancův organizační model a jeho aplikovatelnost na transformaci komunistických stran v západní Evropě.“ *Politologický časopis*. 20 (3): 282–298.

Mvcr.cz „Seznam politických stran a Hnutí“ (online) Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyhstran/SearchResult.aspx?type=0&status=1>> (24. 4. 2018)

Neumann, Sigmund. 1956. *Modern Political parties*. Chicago: University of Chicago Press.

Novinky.cz „TOP 09“ (online). Dostupné z: <<https://tema.novinky.cz/top-09>> (11. 4. 2018)

Nssoud.cz „Rozsudek Nejvyššího správního soudu“ 6. 4. 2005 (online). Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2003/000211Pst_0300069A_preveden_o.pdf> (24. 4. 2018)

Otto, Pavel. „ANO má vůdce: schválené stanovy hnutí jsou nedemokratické, tvrdí právník“ 28. 3. 2017 (online). Dostupné z: <<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/ano->

ma-vudce-schvalene-standovy-hnuti-jsou-nedemocraticke-tvrdi-pravnik-1330476>
(24. 4. 2018)

Otto, Pavel. „Ano zmírnilo morální kodex. Stíhání už nevadí“ 30. 3. 2017 (online).

Dostupné z: <<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/ano-zmirnilo-moralni-kodex-stihani-uz-nevadi-1331884>> (24. 4. 2018)

Panbianco, Angelo. 1988. *Political parties: organization and power*. Cambridge: Cambridge university press.

Patočka, Jakub. „Hnutí ANO dlouhodobě porušuje vlastní stanovy.“ 24. 9. 2014 (online). Dostupné z: <<http://denikreferendum.cz/clanek/18824-hnuti-ano-dlouhodobeporusuje-vlastni-standovy>> (24. 4. 2018)

Pokorný, Jakub. „ANO mění program za pochodu. Vylepšujeme, hájí Babiš“ 23. 10. 2013 (online). Dostupné z: <https://zpravy.idnes.cz/babisovo-ano-stale-meni-program-d35-/domaci.aspx?c=A131022_201923_domaci_zt> (24. 4. 2018)

Pšenička, Stanislav. 2017. *Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích s komentářem judikaturou*. Praha: Leges.

Řápek, Jan. „Kauza Čapí hnízdo přehledně: kvůli čemu chce policie stíhat Babiše a Faltýnka“ 11. 8. 2017 (online). Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/o-co-jde-v-kauze-capi-hnizdo-prehledne-od-roku-2006-do-dneska_1708110630_jra (24. 4. 2018)

Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Šimíček, Vojtěch. 1999. „Normativní aspekty členství v politických stranách.“ (3): 233–247.

Sládeček, Vladimír. 2013. *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer.

SPO. 2009. *Stanovy Strany práv občanů ve znění schváleném Sjezdem SPO 8. 12. 2009*. (Přiloženo v příloze práce na CD)

SPO. 2013. *Stanovy Strany práv občanů ve znění schváleném Sjezdem SPO 23. 3. 2013*. (Přiloženo v příloze práce na CD).

SPO. 2014. *Stanovy Strany práv občanů ve znění schváleném Sjezdem SPO* 26. 3. 2014. (Přiloženo v příloze práce na CD).

SPO. 2017. *Stanovy Strany práv občanů ve znění schváleném Celostátním sjezdem* 2. 3. 2017 (online). Dostupné z: <<http://www.spoz2013.cz/upload/stanovy2017.pdf>> (24. 4. 2018)

Stauber, Jakub. 2015. „Organizační vývoj nových politických stran v České republice pohledem teorie institucionalizace.“ *Acta politica*. (2): 133–155.

TOP 09. 2009. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 26. 6. 2009 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-26-6-2009-do-20-10-2009_582.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2009b. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 21. 10. 2009 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-21-10-2009-do-17-11-2009_583.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2009c. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 18. 11. 2009 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-18-11-2009-do-6-12-2009_584.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2009d. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 7. 12. 2009. (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-7-12-2009-do-27-4-2011_585.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2011. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 28. 4. 2011 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-28-4-2011-do-6-11-2011_586.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2011b. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 7. 11. 2011 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-7-11-2011-do-20-8-2013_884.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2013. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 21. 8. 2013 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-21-8-2013-do-19-12-2013_990.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2013b. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 20. 12. 2013 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-20-12-2013-do-16-12-2015_1562.pdf> (24. 4. 2018)

TOP 09. 2015. *Stanovy TOP 09 ve znění schváleném Celostátním sněmem* 16. 12. 2015 (online). Dostupné z: <https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-top-09-platne-od-17-12-2015-do-12-12-2017_1770.pdf> (24. 4. 2018)

Veselý (ed.). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii I – Sociologie, prognostika a správa*. Praha: Matfyzpress.

Vevera, František. 2008. „Vnitřní předpisy ve zkratce“ mvcr.cz (online). Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21311276&doctype=ART>> (11. 4. 2018)

Volby.cz

Weber, Max. 1998. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH.

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce se zabývá stanovami vybraných politických stran v České republice. Cílem práce je srovnání organizační struktury politických subjektů Hnutí ANO 2011, TOP 09 a SPO za pomoci vybraných aspektů jejich stanov. Mezi zvolené oblasti patří členství ve straně, stranické vedení a postavení místní organizace strany. Teoretická část se věnuje konceptu politické strany, který se snaží politickou stranu definovat. Dále jsou zde definovány teoretické základy typologií politických stran, od kterých se odvíjí stanovené hypotézy k organizaci politických stran a zvláštní část je určená zákonu o politických stranách, který se věnuje problematice stanov. Empirická část práce obsahuje komparaci vybraných oblastí stanov. Závěr bakalářské práce zahrnuje zhodnocení zjištěných poznatků během komparace stanov a zodpovězení stanovených hypotéz.

Předmětná hesla: komparace politických stanov, Hnutí ANO 2011, TOP 09, SPO, stanovy, zákon o politických stranách, organizační struktura stran, typologie stran, česká politika.

Abstract

Bachelor diploma thesis is about the political statutes of selected political parties in the Czech Republic. The aim of the thesis is to compare the organizational structure of the political entities ANO 2011, TOP 09 and SPO and aspects of their statutes. Selected domain include party membership, party leadership, and the status of the party's local organization. The theoretical part is about the concept of a political party that tries to define a political party. Furthermore, there are defined theoretical foundations of typologies of political parties, on which the established hypotheses are based and the special part is determined by the law on political parties, which deals with issues of political statutes. The empirical part of the thesis contains a comparison of selected areas of the political statutes. The conclusion of the bachelor thesis includes the evaluation of the findings during the comparison of the statutes and the answers given to the hypotheses.

Comparison of political statutes, Hnutí ANO 2011, TOP 09, SPO, statutes, the laws on political parties, political party organization structure, political party typology, czech politics.